

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Cochemská praxe z pohledu sociální práce
s rodinou**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: **SOCIÁLNÍ PRÁCE**

Autor: Karolína Dufková

Vedoucí práce: Mgr. Bohdana Břízová, PhD.

České Budějovice 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem *Cochemská praxe z pohledu sociální práce s rodinou* jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské/diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. května 2023

.....

Karolína Dufková

Poděkování

Ráda bych poděkování věnovala mé vedoucí bakalářské práce Mgr. Bohdaně Břízové, PhD. především za čas který mi věnovala. Také děkuji za trpělivost, cenné rady a odborné vedení v celém průběhu zpracování mé bakalářské práce. Dále chci poděkovat všem komunikačním parterům, kteří si našli chvíli času a byli ochotni sdílet se mnou svoji zkušenost.

Cochemská praxe z pohledu sociální práce s rodinou

Abstrakt

Bakalářská práce se věnuje cochemské praxi v rámci sociální práce s rodinou a jejího využití v Jihočeském kraji. Cochemská praxe je model, který se využívá při rozvodovém procesu. Má za úkol vrátit rodičům jejich rodičovské kompetence pomocí zachování pravomoci nad rozhodnutím. Nejčastěji s cochemskou praxí pracují pracovníci na OSPODu, v neziskových organizacích či opatrovníčtí soudci na soudu.

Cílem mé práce je zmapovat četnost využívání cochemské praxe v Jihočeském kraji. Dále mají být zjištěny zkušenosti s cochemskou praxí, společně s názorem či vyskytujícími se bariérami v procesu. Výzkum je vytvořen kvalitativním přístupem, který se uskutečnil metodou dotazování, technikou polostrukturovaných rozhovorů. Výběrový vzorek byl vybrán pomocí účelového výběru z pracovníků na OSPODu v obcích s rozšířenou působností. Následně jsem využila techniku sněhové koule pro získání komunikačních partnerů v neziskových organizacích. Výsledky byly zpracovány pomocí otevřeného kódování a následně uskupeny do kategorií.

Z výsledků vyplynulo, že několik OSPODů má cochemskou praxi zavedenou s menším přizpůsobením vůči jejich podmínkám a prostředkům. S těmito OSPODy spolupracují soudci a neziskové organizace, které doplňují celý proces modelu. Dalších několik OSPODů má zavedené prvky, které korespondují s cochemskou praxí a snaží se s rodiči v tomto smyslu pracovat.

Klíčová slova

cochemská praxe; orgán sociálně-právní ochrany dětí; neziskové organizace; rozvod; rodič; dítě

Cochem practice from the perspective of social work with the family

Abstract

The bachelor thesis is devoted to the Cochem practice within the framework of social work with families and its use in the South Bohemia Region. Cochem practice is a model that is used in the divorce process. It is designed to return parents to their parental competence by maintaining power over decision making. Most often, the Cochem practice is used by workers at the OSPOD, in non-profit organizations or by judges in court.

The aim of this paper is to map the frequency of the use of cochlear practice in the South Bohemia region. Furthermore, experiences with cochem practice were identified, along with opinions or barriers encountered in the process. The research was designed using a qualitative approach, which will consist of a survey method, a semi-structured interview technique. The sample was selected through purposive sampling from the staff at the OSPOD in the municipalities with extended jurisdiction. Subsequently, I used snowball sampling technique to obtain communication partners in the non-profit organizations. Results were processed using open coding and then grouped into categories.

The results showed that several OSPODs had Cochem practices in place with less adaptation to their context and resources. Judges and non-profit organizations work with these OSPODs to complement the model process. A few other OSPODs have elements in place that correspond to Cochem practice and try to work with parents in this sense.

Keywords: cochem practice; child welfare agency; non-profit organizations; divorce; parent; child

Obsah

Úvod.....	7
1. Teoretická východiska	8
1.1 Vymezení rodiny	8
1.1.1 Legislativní rámec rodiny	10
1.1.2 Vztah rodič dítě.....	11
1.1.3 Konflikty mezi rodiči.....	12
1.1.4 Dopady konfliktů rodičů na dítě	14
1.1.5 Rozvod rodičů.....	15
1.1.6 Sociální práce s rodinami v rozvodové situaci	16
1.2 Cochemská praxe	18
1.2.1 Historie.....	19
1.2.2 Pojem cochemská praxe.....	20
1.2.3 Participace dětí a nejlepší zájem dítěte	21
1.2.4 Interdisciplinární spolupráce v rámci cochemské praxe.....	23
1.2.5 Postup cochemské praxe	27
2. Výzkumná část	30
2.1 Cíl práce a výzkumné otázky	30
2.1.1 Cíl práce	30
2.1.2 Výzkumné otázky	30
3. Metodika.....	31
3.1.1 Zvolená metoda výzkumu.....	31
3.1.2 Výzkumný soubor	31
3.1.3 Realizace výzkumu	32
3.1.4 Vyhodnocení dat	32
3.1.5 Etika výzkumu	33
4. Výsledky.....	34
4.1 Charakteristika výzkumného souboru.....	35
4.2 Interpretace výsledků formou kategorií	36
5. Diskuze	55
6. Závěr.....	62
7. Seznam použitých zdrojů	63
8. Seznam zkratk.....	72
9. Seznam schémat a tabulek.....	73
10. Přílohy.....	74

Úvod

Rozvod rodičů může být velmi složitý pro všechny zúčastněné strany, včetně rodičů a dětí. Rozvodový proces často s sebou přináší mnoho konfliktů, které velmi negativně působí na děti. Je důležité brát ohled na dítě a snažit se najít způsob, který zajistí co nejvíce hladký průběh celého rozvodového procesu. Jedním tímto způsobem by měla být cochemská praxe.

Cochemská praxe je interdisciplinární spolupráce subjektů v rámci opatrovnického řízení. Tato spolupráce je založena na kooperaci zástupců profesí, kteří se snaží zmírnit dopady konfliktů soudících se rodičů o úpravu poměrů svých dětí po dobu rozvodového procesu. Cochemská praxe má za úkol vrátit rodičům jejich kompetence a tím udržet jejich pravomoc v rozhodování nad kompromisní dohodou. Cílem je nejlepší zájem dítěte, na který se musí brát ohled v každém případě. Do tohoto procesu vstupují převážně pracovníci orgánu sociálně právní ochrany dítěte, pracovníci v pomáhajících profesích (manželské a rodinné poradny, psychologové, mediátoři, krizová centra) a soudci. V některých případech zavedení zde může kooperovat i advokát, soudní znalec, případně soudní tajemník.

Cochemská praxe může být přínosná v případech, kdy je kvalitně zavedená a všechny subjekty spolupracují na dobré úrovni. Je třeba sjednotit celý průběh a podávání informací, které rodičům zajistí lepší přehled v celém procesu. Dle mého pohledu s použitím správného přístupu tento model může opravdu pomoci jak rodičům, tak dětem. Pozitivní přístup každého pracovníka zapojeného do cochemského procesu je nedílnou součástí této práce. Na počátku se zdá tento model jako více náročný, proto je potřeba velká motivace a důvěra ve správné fungování. Cochemská praxe mě zaujala pro její prvky, které by dle mého názoru měly fungovat všude. Také jsem touto cestou chtěla s cochemskou praxí obeznámit více lidí, jelikož mám pocit, že není tolik rozšířená. Měla jsem velký zájem se dozvědět, jak tento model v praxi funguje, proto rozhovory s pracovníky pro mě byly velmi zajímavé a přínosné.

1. Teoretická východiska

1.1 Vymezení rodiny

Pojem rodina můžeme zkoumat od biologického hlediska přes pohled ekonomický až k psychologickému či sociologickému a stejně tak jej můžeme definovat z mnoha odlišných vědních disciplín (Husovská, 2019). Jandourek (2012) ve Slovníku sociologických pojmů hledí na rodinu jako na osoby spojené manželstvím, adopcí či pokrevními vazbami a společně se vzájemnou interakcí žijící v jedné domácnosti. Ze sociálního pohledu, dle Matouška (2008) je rodina systém, který je jako jeden z mála unikátní a není nahraditelný jinou institucí. Sobotková (2007) doplňuje pohled z psychologického hlediska, přičemž zde již máme samostatnou vědní disciplínu psychologie rodiny, která čerpá z více zdrojů psychologie a hledí na rodinu jako na nedílnou součást každého jedince a jeho socializace. Gabura (2012) uvedl ve své knize jednoduchou definici rodiny, která popisuje rodinu jako základní buňku či přirozenou skupinu společnosti, která je zakotvena i v naší legislativě. Levická (2004) konstatuje, že jakékoliv definice rodiny jsou jen „kopou mrtvých slov“, pokud se s nimi samotní lidé neztotožní. Za posledních 30 let rodiny prošly řadou mnohých změn, především díky větší svobodě slova, rozdílným požadavkům a preferencím, ale také podmínkám na život (MPSV, 2020).

Nukleární rodina (ta, do které se narodíme) jako jediná má v kompetenci ovlivňovat náš život již v raném dětství, což má vliv i na naši budoucnost, a proto se klade velký důraz na výchovu potomstva (Jochová, 2021). Autorka uvádí, že poté díky vícegeneračním vztahům a rozsáhlejšímu příbuzenstvu zanecháváme ve společnosti odkaz naší rodiny. Dle Matouška (2008) se již v této době rodiny nezakládaly za účelem reprodukovat populaci, či jinak pozitivně přispět společnosti, ale za účelem uspokojení partnerů. Autor doplňuje, že na samém začátku partneri cítí potřebu založit rodinu pouze kvůli sobě.

V průběhu století se pohled na rodinu měnil, ale sociologie ji stále považuje za stabilizační prvek společnosti, a proto ji také můžeme charakterizovat prvky jako je intimita, sociální spřízněnost či důvěra (Hrušáková et al., 2017). Dříve rodiny fungovaly na jiném principu v mnoha ohledech (Smutková, 2007). Autorka uvádí rodiny tradiční, které byly založeny na hierarchii, kdy každý člen měl svou roli, a dále byly rodiny

převážně zakládány ve prospěch společnosti, protože lidé ve výběru partnera neměli svobodné rozhodování (Smutková, 2007).

Důležité postavení rodiny ve společnosti doplňuje fakt, že rodina plní některé nenahraditelné funkce především vůči dítěti (Helus, 2015).

Odborná literatura se ve většině shoduje na biologicko-reprodukční funkci, sociálně-ekonomické, výchovně-socializační, emocionální, ochranné a rekreační, která dostala svoji významnost až v posledních letech (dle např.: Gabura, 2012, Kraus, 2014, Helus, 2015).

Funkce rodiny:

- U biologicko-reprodukční funkce je rodina významná pro její neoptimálnější rozvoj lidstva a reprodukce, kdy nám umožňuje zplodit potomky a tím vytvořit nový smysl života (Gabura, 2012).
- Sociálně-ekonomická funkce označuje rodinu za důležitý prvek v ekonomické oblasti, přičemž se zde rodina bere jako významný spotřebitel a tvůrce hodnot (Kraus, 2014). Také pomáhá naplňovat zajištění materiálních a životních podmínek všech členů rodiny (Gabura, 2012).
- Výchově-socializační funkce dle Krause (2014) je hlavní a důležitou funkcí, jejímž účelem je správná výchova, která pomůže k osvojení si návyků a k přípravě do života. Gabura (2012) doplňuje, že výchova je individuální lidská aktivita, která může obsahovat řadu konfliktů a nedokážeme přesně určit, jaká výchova je ta správná. Díky této funkci rozvíjíme zodpovědnost či úctu pomocí nenásilného zapojování do běžných rodinných aktivit (Helus, 2015).
- Emocionální funkce je velmi důležitou, ale také ohroženou funkcí, kde může dojít k velké emoční opoře, ale také k řadě chyb, které nás poté mnohdy doprovázejí po celý život (Kraus, 2014). Umožňuje nám vyslechnutí, pocit sounáležitosti a pocit podpory v situacích bezradnosti (Helus, 2015).
- Ochranná funkce spočívá v zajištění zázemí, životních potřeb či podílení se na zdravotní péči (Gabura, 2012). Dle Krause (2014) je velice aktuální, jelikož například nabývá pacientů, kteří jsou dříve propouštěni do domácí péče.

- V poslední řadě, rekreační funkce, která je velmi důležitá pro své pozitivní působení na všechny členy rodiny. V případě správně zvolených společných aktivit nám přispívá k zdravému životnímu stylu a může být také prevencí rizikového chování (Gabura,2012).

Kovářová et al. (2022) uvádí, že pokud rodiny nezvládají plnit své funkce, označují se za patologické rodiny a tyto patologie poté mohou být příčinou rozvodů či rozchodů partnerů. Nabývá počet rekonstruovaných rodin neboli patchwork families, které se vyznačují nejčastěji jako neúplná rodina, tedy rodič samoživitel s dětmi (Hrušáková et al., 2017). Dle Matouška (2008) také přibývá tzv. „sociálních sirotků“ neboli dětí, o které jejich biologičtí rodiče nechtějí pečovat, a tento problém poté musí vykompenzovat stát, například systémy náhradní rodinné péče.

1.1.1 Legislativní rámec rodiny

Za hlavní kodex rodinného práva v České republice je považován Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen Občanský zákoník). Občanský zákoník pojem rodina nedefinuje, jelikož se jedná o obecný, přirozený a individuální jev, což umožňuje zohledňování všech jejích podob (Hrušáková et al., 2017). Autorka dále uvádí pokus o definování rodiny z judikatury Ústavního soudu, kde je vyzdvižené konstatování, že rodina staví primárně na biologickém poutu, které je následně ukotveno i jako sociální instituce. Dále autorka doplňuje, že rodina může vzniknout i bez biologického pouta případným osvojením či příbuzenstvím sociálním.

V českém rodinném právu vztahy v rodině regulují principy rodinného práva, které jsou nejobecnějšími právními zásadami, které obsahují princip blaha dítěte, princip rovnosti subjektů a princip vzájemné pomoci (Holá, 2014). Podstatou rodinného práva je tedy naplnění a ochrana zájmů a potřeb dítěte, což je spojeno i se samotným rodičovstvím, které se týká citové a emoční stránky vztahu dítě – rodič (Westphalová et al., 2021). Kvůli principu blaha dítěte se dítě nachází ve středu rodinného právního systému (Council Of Europe, 2011).

Občanský zákoník, mimo jiné hovoří o manželství jako o trvalém svazku muže a ženy za účelem vytvoření rodiny, výchovy dětí a vzájemné podpory a pomoci. Hrušáková et al. (2017) vymezuje rodinné právo v objektivním slova smyslu jako soubor soukromoprávních norem, které upravují především celkový status člověka a také subjektivní práva a povinnosti vůči celé rodině a příbuzenstvu. Holá (2014) uvádí, že

hlavním předmětem rodinného práva jsou vztahy mezi manželi, vztahy mezi dětmi a rodiči a v neposlední řadě vztahy mezi dětmi a dalšími subjekty, kteří nahrazují či nějakým způsobem doplňují funkci rodiče. Občanský zákoník také definuje vzájemnou vyživovací povinnost manželů a rozvody manželů, kdy manželství může zaniknout pouze tehdy, když je hluboce a nevratně rozvráceno a nepředpokládá se jeho obnovení. Pokud jeden z manželů nesouhlasí s rozvodem, soud při rozvodu vždy zjišťuje příčiny a důsledky rozvratu (Westphalová et al., 2021).

Po velkých diskuzích se do České republiky zavedl také v roce 2006 pojem registrované partnerství. Není zařazen do Občanského zákoníku, ale má zakotvení v samostatném zákoně o registrovaném partnerství (Hrušáková et al., 2017).

1.1.2 Vztah rodič dítě

Vztah mezi rodiči a dětmi se přirozeně uskutečňuje aplikováním vzájemných práv a povinností, která nazýváme jako rodičovskou odpovědnost (Holá, 2014). Autorka doplňuje, že tuto odpovědnost mají oba rodiče současné ve stejné míře, pokud není jednomu z rodičů ve výjimečném případě odebrána. Rodičovská odpovědnost, která vzniká narozením dítěte a zaniká dovršením zletilosti, si klade za cíl vždy myslet na morální a hmotný prospěch dítěte (Kovářová a kol., 2022).

Příchod dítěte do rodiny je jedním z nejintenzivnějších momentů, s čímž se pojí změna celého složení rodiny (Gabura, 2012). Dítě získává v rodině základní vzorce chování a naplňuje jeho emocionální potřeby a díky tomu první léta života jde jen stěží něčím jiným nahradit (Matoušek, 2008). S narozením prvního dítěte do rodiny se láska nepředává pouze mezi dvěma osobami, ale již se dělí mezi tři (Gabura, 2012). V rané fázi dětství vnímají děti své rodiče jako ideály člověka, kdy typicky maminka bývá nejkrásnější a tatínek nejsilnější. V této fázi se buduje pocit bezpečí a důvěry, která nám dává bezpečné zázemí a poznávání prvních zkušeností (Mynář, 2013). Naopak ve fázi puberty či dospívání prochází „dítě“ procesem individualizace, kdy nastává rozvíjení jedinečnosti a dospívající se již mnohdy neztotožňuje s bezchybností svých rodičů (Michajluková, 2022).

Rodina by pro dítě měla znamenat bezpečné místo, kde jsou lidé, na které se může spolehnout, proto vztah mezi rodiči a dítětem musí být plný bezpodmínečné lásky, ale také by zde neměla chybět určitá pravidla a stanovené normy chování pro správný vývoj

dítěte (Gabura, 2012). Autor také uvádí, že rodiče by po narození dítěte neměli podlehnout pedocentrismu, dát stranou všechny své potřeby a dělat pro dítě vše, na úkor jejich vztahu.

Rodičovství vnímáme jako výkon určité sociální role, která má tři oblasti (biologickou, právní, sociální) a je nepostradatelným předpokladem pro vztah mezi rodičem a dítětem (Rogalewiczová, 2019). Výchova dítěte je v současnosti velice náročná a nejen rodiče, ale i celá společnost je citlivá na správu péči (Mikulková a kol., 2021). Dnes lépe známe potřeby dětí, víme o vzájemných emočních vztazích, vážíme si více času stráveného s nimi a také více dbáme na jejich vzdělání a aktivity, které rozvíjí jejich talent (Kovářová a kol., 2022). Autorka konstatuje, že rodiče si uvědomují jejich vliv na zajištění všeho potřebného a mnohdy to způsobuje velký stres nejen jim, ale i dítěti. Dítě vychováváme nejen slovy, ale také skutky, jednáním či reakcemi, které jsou vědomé či nevědomé (Michajluková, 2022).

Rodič by dítěti měl pomoci vybudovat zvládnání stresu či tlaků, psychickou odolnost, pocit zodpovědnosti a dítě by mělo zažít nejen výhry a pochvaly, ale také neúspěchy (Kovářová a kol., 2022). Také řešení konfliktů před dětmi bývá často velkým dilematem při výchově (Lacinová, Škrdlíková, 2008). Dle autorek konflikty týkající se každodenního soužití rodiny, které jsou řešeny před dětmi neagresivně, mohou napomáhat při pozdějším řešení jejich vlastních problémů.

1.1.3 Konflikty mezi rodiči

Lidé, kteří se stávají rodiči, si mnohdy představují více harmonický vztah, než doopravdy bude, a poté ve většině případech se dříve či později objeví spory, které budou muset řešit (Westphalová et al., 2021). Autorka popisuje konflikt jako pojem, který nemá jednoznačné vymezení a stejně jako u rodiny na pojem nahlížíme z různých úhlů pohledu a mnoha vědeckých disciplín. Křivohlavý (2008) popisuje konflikt jako střet dvou či více protichůdných zájmů, sil či tendencí.

Partnerské chování potřebuje určitou míru fyzické zralosti a sociálních dovedností, přičemž trvání vztahu nemusí mít souvislost s tím, jak jsou v něm partneři spokojení (Matoušek a kol., 2015). Reakce na konflikt jsou ovlivněny především charakterem jednice, jeho morálkou a intenzitou konfliktu (Rogalewiczová, 2019). Někdy se v konfliktu cítíme bezbranní, nadáváme, křičíme, vzrůstá agrese a objevuje se

nebezpečná stránka rozporu, která může zapříčinit hlubší či trvalejší rozvrat (Trélaün, 2005).

Vztahový rozpor může přinést velké pocity selhání, osobní nejistoty, strachu z neznáma, kdy samotný partner neví, jestli bude následovat odloučení nebo usmíření (Uholyeva 2019). Již na začátku soužití se mohou objevit konflikty díky výskytu adaptační krize, která se později, například v manželství, přenáší do krize stereotypu (Gabura, 2012). Je známo, že partnerský konflikt je běžnou součástí života, proto je důležité se spíše zaměřit na jeho rizikové aspekty při řešení, které můžeme rozlišovat jako konstruktivní či destruktivní (Lacinová, 2012). Autorka vymezuje destruktivní řešení, které bývá projevováno agresivní a hostilní komunikací, a naopak konstruktivní varianta může být klidná diskuze s nasloucháním.

Konflikty, které rodiny má, vždy jsou a budou velmi složité pro svůj osobní charakter týkající se každého člena rodiny a jelikož se jedná o vztahy s našimi nejbližšími osobami, téměř vždy je spojujeme s emočním prvkem (Holá et al., 2014). Rogalewiczová (2019) v knize zmiňuje konflikt, který vychází z rozdílných představ rodičů o tom, co je pro dítě nejlepší. Dle Gabury (2012) by se rodičovské neshody měly právě převážně ve své podstatě týkat života dítěte, kdy rodiče mohou mít odlišné představy o výchově či podmínkách společného soužití. Westphalová et al. (2021) dále uvádí, že v takovýchto situacích si rodič může zaměňovat své zájmy za zájmy dítěte a je zde bohužel častá změna na konflikt osobní, kdy partneři nejsou schopni dělat jakékoliv ústupky. Při konfliktech a jejich řešeních se rodiče mohou dohadovat, kdo z nich bude „vítěz“ a kdo „poražený“, ale bohužel při intenzivních a dlouhotrvajících sporech můžeme pouze konstatovat, že poraženým bude vždy dítě (Rogalewiczová, 2019).

Když v rodině přetrvávají dlouhodobé konflikty, charakteristické netolerancí, nespokojeností, neshodnými představami o společném životě či nedostatečnou komunikací, mohou dále vést do dlouhodobé krize a postupně až ke společnému rozvodu manželů (Gabura, 2012). V případech, kdy jde o samotný rozvod, může se jedinec chovat i tak, jak by sám nečekal (Rogalewiczová, 2019). Krizi v rodině můžeme popsat jako dlouhodobou nerovnováhu, nespolečnou atmosféru uvnitř rodiny (Holá et al., 2014). V případě, že se z krize stane rozvod rodičů, kvalita vztahu mezi nimi má stále vliv na vývoj dítěte a je tedy důležitý i následný vztah mezi rodiči (Uholyeva, 2019).

1.1.4 Dopady konfliktů rodičů na dítě

Rodiče jsou pro dítě nejdůležitější osoby v životě, takže jakýkoliv konflikt mezi rodiči představuje hrozbu, ať se jedná o spor v domácnosti, při rozvodu nebo již v porozvodové fázi (Matoušek a kol., 2015). Dítě mívá při konfliktech jen jediné přání, a sice aby se nemuselo stavět na jednu ze stran (Berger a Gravillon, 2011). Matoušek a kol. (2015) doplňuje, že pokud je dítě nuceno chovat se nepřátelsky k druhému rodiči, poškozují tak vztah k důležité osobě a může mít pocit nižší sebehodnoty.

Typickými důsledky konfliktu rodičů je smutek dětí, zhoršení hodnocení ve škole, menší snaživost, poruchy spánku či soustředění, pocity vlastní viny, přičemž děti mohou mít velmi odlišné vnímání a míru zvládnutí konfliktů rodičů a jejich případného rozvodu (Matoušek a kol., 2015). Dítě je obvykle pasivním účastníkem samotného konfliktu a mnohdy nejdůležitějším prvkem, aniž by o to stál a aniž by měl možnost událost nějakým způsobem ovlivnit (Rogalewiczová, 2019). Při konfliktu mezi rodiči má dítě za hlavní starost zachovat rovnoměrnou lásku mezi matkou a otcem, a tak se vyhnout oblíbené otázce nezodpovědných rodičů, koho má raději (Berger a Gravillon, 2011).

Případný rozvod je pro potomka obrovská emoční zátěž, jelikož přichází o společně strávený čas s milovanou osobou, ztrácí pocit jistoty, každodenního rytmu a musí se vypořádat s celou řadou změn, i když si rodiče mnohdy myslí, že dítě neshody nevnímá (Rogalewiczová, 2019). Autorka doplňuje, že opak je pravdou, konflikty se jich hluboce dotýkají a mnohdy dokáží předpovědět rozvod ještě před tím, než se stane. Dítě, jak je známo, se často pro svůj mladší věk a egocentrické myšlení cítí provinile za vše, co se mezi matkou a otcem stalo (Lacinová, Škrdlíková, 2008). Když nemohou najít srozumitelné vysvětlení, snadno si vystačí s vlastní fantazií a nespokojí se pouze s laciným utěšováním (Mikulková a kol., 2021). Dítě si v nejisté situaci najde způsoby, jak se s tím vypořádat, ovšem ve většině to nebývají způsoby, které by kladně rozvíjely jeho osobnost (Kovářová et al., 2022).

Čím více intenzivní a dlouhotrvající konflikt, tím více bude dítě případně potřebovat odbornou pomoc, která mu poskytne v situaci větší přehled (Mikulková a kol., 2021). Autorka v knize mluví o rizikovém chování jako důsledku konfliktu či rozvodu mezi rodiči. Uvádí zde například lhaní, útoky z domova, menší krádeže, separační úzkost, projevy agrese či vytvoření koalice s druhým rodičem. Tento druh koalice blíže popisuje Rogalewiczová (2019), kdy se jeden z manželů z potomka snaží udělat svého spojence

a líčí ze svého pohledu každý detail, který se mezi manželi odehrál tak, aby dítě mělo co nejvíce negativní pohled na druhého rodiče.

1.1.5 Rozvod rodičů

Jandourek (2012) vymezuje pojem jako „*právní akt ukončující manželství žijících osob*“. Z právního pohledu je zánik manželství založen pouze na kvalifikovaném rozvratu (Hrušáková et al., 2017). Když se schyluje k rozvodu, soud musí manželství označit za nevratně rozvrácené s hlubokým a trvalým narušením a nesmí dojít k porušení zájmů dítěte (Kovářová et al., 2022). Dle Občanského zákoníku „*manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení*“. Dále Občanský zákoník uvádí podmínky, za kterých manželství nemůže být rozvedeno i přes jeho hluboké narušení. Soud, který dostal návrh k rozvodu, přezkoumá jeho příčiny v situaci, kdy druhý z manželů nesouhlasí s rozvodem (Občanský zákoník).

Rozvod je málokdy jednorázovou situací bez žádného předchozího negativního rozvoje a může být pro jednoho z manželů vysvobozením, pro druhého, který to nečekal, naopak šokem (Kovářová et al., 2022). Pro každého člena rodiny je velkou zátěží, která trvá dlouhé roky a týká se osobní, právní či ekonomické stránky života (Matoušek, 2003). Patří k jedné z nejvíce možných traumatických událostí v našem životě a poškozuje vztahy, které se týkají samotné podstaty lidské identity (Everett C., Everett S., 2000).

Od roku 2018 v České republice úroveň rozvodovosti stále klesá a v roce 2021 byla úroveň na 39,7% (Odbor statistiky obyvatelstva, 2022). Zatímco dle tohoto odboru (2022) v předešlých letech rozvodovost nabývala nejvíce v meziročním období 2005 až 2010, kdy míra stagnovala v celkovém trendu na úrovni mezi 47-50%. Větší rozvodovost byla způsobena především díky individualizaci společnosti, ale také kvůli volnější legislativě či zvýšené všeobecné toleranci k rozchodům (Holá et al., 2014). Autoři také mluví o zvyšování rozvodů kvůli trendu pojmání rozvodu jako možné, a i správné řešení manželských konfliktů, i pokud jsou ve vztahu děti.

Everett C. a Everett S. (2000) uvádějí základní principy rozvodu, kam patří dlouhodobé konflikty nespokojeného života, neudržování vztahu pouze kvůli dětem, obvyklosti v rozvodu, kdy jeden odchází a druhý je opuštěn a následcích, které mohou být podobnou zátěží jako smrt rodičů či dětí. Rodiče v rozvodu hájí především své zájmy,

ale měli by brát ohledy na zájem dítěte, proto je nutné s dětmi mluvit a ptát se na jejich názor (Kovářová et al., 2022).

Rozvést se znamená dojít právními kroky k oddělení manželů, ale také individuálním procesem k psychorozvodu (Poupětová, 2009). Jak autorka v knize popisuje, psychorozvod má původ již před samotným právním rozvodem a trvá v průměru několik let, kdy se jedinec vyrovnává s rozvratem manželství a všemi jeho důsledky. V manželství s nezletilými a nesvéprávnými dětmi soud nemůže manžele rozvést před tím, než se vyřeší otázka o porozvodové péči (Kovářová et al., 2022).

V současné době můžeme rozdělit dva typy rozvodu, a to nesporný neboli smluvený a sporný. V nesporném rozvodu se manželé shodli na návrhu, manželství probíhalo do dne zahájení řízení nejméně rok a manželé žijí déle než 6 měsíců odděleně (Holá et al., 2014). Dále by měli být schopni společné dohody nejen na porozvodové péči, ale i na majetkovém rozdělení, vyživovací povinnosti, či místě bydliště dítěte (Kovářová et al., 2022). Smluvený rozvod dává manželům možnost důstojného rozchodu a nejvhodnějšího společného řešení (Hrušáková et al., 2017). Sporný rozvod trvá v průměru 2 až 3 měsíce, a naopak obnáší zkoumání rozvratu manželství, či výpovědí dalších účastníků (Kovářová et al., 2022). Pro soud je velice obtížné zjistit příčiny rozvratu, které je schopen zjistit spíše psycholog či jiný odborník, proto se nejčastěji uvádí příčina „neshoda zájmů a povah“ nebo „nevěra“ (Hrušáková et al., 2017).

Velice problematické jsou neshody po rozvodu, kdy rodiče pokračují ve válce a dále hledají způsoby, jak si zpětně vyřídit účty, přitom dítě si nepřeje nic jiného, jen aby byli rodiče zase spolu (Berger a Maurice, 2011). Rodiče by měli myslet na to, že po rozvodu sice přestávají být manželi, ale nepřestávají být rodiči, a tak je dobré se snažit zapracovat na pozitivním vztahu mezi nimi (Lacinová a Škrdlíková, 2008).

1.1.6 Sociální práce s rodinami v rozvodové situaci

Na sociální práci s rodinou nahlížíme jako na rozmanitou pomoc v nejrůznějších situacích rodiny. Můžeme ji vnímat jako práci s celkem nebo z pohledu pomoci, vytvořit přijatelné podmínky pouze pro jednoho člena. Rodina si v některých případech sama dokáže definovat problém, jindy k tomu potřebuje pomoc profesionála (Matoušek, 2003).

Rozvod, jako životní událost partnerů, má nejvíce negativní dopad na děti, proto je to častý důvod pro spolupráci rodiny se sociálním pracovníkem (Zakouřilová, 2017). Sociální pracovník do rozvodové situace vstupuje vždy, jelikož při rozhodování o porozvodové péči nemůže ani jeden z rodičů dělat nestranného zástupce (Matoušek a Uhlíková, 2014). Autoři doplňují, že soud jmenuje zástupce dítěte neboli kolizního opatrovníka, orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD). Hlavním legislativní vymezení pro orgány sociálně-právní ochrany dětí je Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Zákon o sociálně-právní ochraně dětí). Měl by být plněn nejlepší zájem dítěte, který je vymezen v Úmluvě o právech dítěte OSN z roku 1989 a z kterého vyplývá, že zájem dítěte má být upřednostňován všemi subjekty (Matoušek, 2016).

Většina dospělých, kteří vyhledávají odbornou pomoc jsou ti, kteří si rozvod přáli méně než partner (Matoušek a Uhlíková, 2014). Profesionálové, kteří pracují s lidmi v rozvodu, bývají velmi často vtahováni do jejich konfrontací z toho důvodu, že při rozvodu, který je velmi emoční a destruktivní, každý z partnerů hledá co nejvíce lidí, které si přitáhne na svou stranu a zahání tím svou prohru či frustraci (Matoušek a Uhlíková, 2010). Matoušek a Uhlíková (2014) tedy zdůrazňují důležitost neutrálního vztahu s partnery v rozporu. Sociální pracovník může vhodným působením na rodinu, odborným poradenstvím a spoluprací se všemi členy, pozitivně působit na celý průběh rozvodu a zmenšit tak jeho negativní dopady (Zakouřilová, 2017). Autorka popisuje využití různých způsobů pomoci – od poradenství, spolupráci s jinými institucemi, pořádání případových konferencí, nařízení setkání s mediátorem, k využití nejrůznějších technik a metod sociální práce – např.: sociálně-terapeutický rozhovor, sociální diagnostiku či sociální šetření. V celém období kolem rozvodu, partneři bývají zaplavení emocemi, které nemusí zvládat samostatně, proto je dobré jim nabídnout a poskytnout krizovou intervenci, která jim umožní ventilovat své emoce a bude stavěná především na pohledu do budoucna (Matoušek a Uhlíková, 2010).

Dále je důležité připomínat rodičům, že i přes rozvod svoji roli být rodičem neztratili a měli by brát ohled na dítě (Zakouřilová, 2017). Především je podstatné brát vážně názor dítěte a snažit se ho převést do reality, protože jen tak je možné mu pomoci získat nové zkušenosti a podporovat jeho sebevědomí s podílením se na rozhodování (Knetová a kol., 2017). V rozvodové situaci by potomek vždy měl vědět co se aktuálně děje, vše

mu podáváme přiměřeně na jeho věk a vysvětlujeme, co se bude do budoucna dít (Zakouřilová, 2017). Pokud alespoň jeden z rodičů objeví po rozvodu problematické chování u dítěte, doporučuje se, aby využili jakýkoliv druh poradenství, jelikož dítě v této situaci umí psychické reakce na rozvod dobře skrývat, ale to neznamená, že neexistují nebo jsou méně důležité než u dospělých (Matoušek, 2003). Autor dále hovoří o rozvodovém poradenství (terapie), které se nebere jako znovu sjednocování rodiny, ale pouze udržení rodičovských rolí, které jsou pro dítě velice důležité.

V řešeních porozvodových sporů o děti může být s pomocí například sociálního pracovníka OSPOD sepsán návrh na úpravu výchovy a výživy dítěte (Matoušek a kol., 2015). Dále dle autora v případě, že druhý rodič s tímto návrhem nesouhlasí, dále se pokračuje v podrobnějším šetření, které je prováděno se spoluprací s dalšími institucemi. Pracovníci OSPOD by měli fungovat jako rozhodčí, kteří hájí zájmy nezletilých dětí a rodičům poskytnou zprostředkování nekonfliktní domluvy (Matoušek a Uhlíková, 2014).

Další z mnoha kroků v sociální práci s rodinou v rozvodu je rozhovor či diskuze, jaké budoucí kroky budou následovat (Zakouřilová, 2017). K tomu nám může pomoci odborné sociální poradenství, které slouží především jako praktická pomoc při řešení obtížných životních situací např. hmotné či sociální nouze (Hartl, 2008). Zařízení a odborníků, které poskytují manželské a rozvodové poradenství je celá řada. Můžeme navštěvovat manželskou a rodinnou poradnu, párového terapeuta či v rozhodování o rozvodu jít pro radu rovnou k advokátovi (Novák a Průchová, 2007). Samotné poradenství je proces, při kterém pomáháme jedinci rozvinout jeho schopnosti a dovednosti pomoci vedení s využitím psychologických poznatků (Hartl, 2008).

1.2 Cochemská praxe

Přílišná míra rozvodovosti je bohužel realitou všech evropských zemí, proto by orgány státu a samosprávy měly hledat nejvhodnější řešení, pro tyto situace s cílem nejmenšího negativního dopadu (Rudolph, 2010). Při běžném rozvodovém procesu o dítěti v jeden moment může rozhodovat i více než deset lidí, když nemluvíme o faktu, že někteří aktéři se ještě mohou obměňovat (Matoušek a kol., 2015). Dítě je mnohdy pasivním účastníkem konfliktu rodičů a v případě, že je jedním či oběma rodiči vtahováno do konfliktu, kam poté většinou zasahuje i širší rodina, je dále pravděpodobný zásah školy,

orgánu sociálně-právní ochrany dítěte s dalšími subjekty jako je soud, státní zástupce či policie (Jirásková, 2015). Tradiční a stereotypní způsoby soudu jsou mnohdy nevhodné a mohou ještě více uškodit (Mikulková a kol., 2015). Rodiče během rozvodu zažívají extrémní míru stresu a mnohdy nedokáží přemýšlet racionálně, už jen díky strachu o možném omezení kontaktu s dítětem (Matoušek a kol., 2015). V České republice je převážně poradenství při rozvodu podáváno standartně, a to hlavně orgánem sociálně-právní ochrany dítěte, především pouze jednomu z rodičů, přičemž následné výsledky rozvodu bývají velice negativní (Cochem.cz, 2015).

Cochemská praxe v tradičním soudu uplatňuje prvky a principy, které se snaží minimalizovat možné ohrožení dětí patologickými jevy a zároveň dávají rodičům možnost uchovat odpovědnost a podílet se na příznivý vývoj budoucího života (Rudolph, 2010). V cochemské praxi jsou všechny osoby experti na vlastní problémy a cochemský model je v mnohaleté praxi ověřenou alternativou v řešení sporů v rozvodu (Mikulková a kol., 2015).

1.2.1 Historie

Cochemský model vznikl v Německu v kraji Cochem-Zell od roku 1992, kdy se konala konference odborných profesí a institucí (Nováková a Matoušek, 2017). Zakladatelem je považován Jürgen Rudolph, který byl hlavním iniciátorem následných pracovních schůzí a jako první tento model začal používat právě v rámci interdisciplinárního týmu (Matoušek a kol., 2020). Jürgen Rudolph, jako rodinný soudce nebyl spokojený, jak musel rozhodovat o rozvodech, protože platilo, že rodičovská odpovědnost má být převedena pouze na jednoho rodiče, a i v případě, že oba rodiče i děti se shodovali na stejném rozhodnutí, soud musel jednoho z rodičů zabavit odpovědností – tak dítě v určitém smyslu kompletně přišlo o jednoho rodiče (Rudolph, 2023). Jürgen Rudolph se začal scházet s dalšími odborníky a soudci, kteří s tímto postupem nesouhlasili a vytvořili si pracovní skupinu, která se postupem času začala scházet v menších pravidelných intervalech (Fialho, 2012). V roce 1992 uspořádali konferenci, které se účastnily všechny odborné profese sdílející stejný názor a zabývající se rozvodem, a postupem času se dohodli na postupu, který zajistí větší ochranu dětí či méně konfliktní průběh rozvodového řízení (Matoušek a kol., 2015). Poté tedy po mnoha zasedáních a společných debatách odborníků zapojených do

rozvodu rodičů vznikla v roce 1993 cochemská dohoda, která obsahuje cíl, prostředek, metody a podstatu cochemské praxe (Rudolph, 2010).

V České republice se zatím nejedná o rozsáhlý trend, ale již můžeme vyjmenovat první soudy, které pomocí interdisciplinárního týmu začaly cochemskou praxi uplatňovat (Nováková, Matoušek, 2017). A to také díky Markétě Novákové, která je zakladatelkou spolku Cochem.cz, věnuje se naplno tomuto tématu již od roku 2014 a právě v tomto roce kontaktovala německého soudce a zakladatele tohoto modelu Jürgena Rudolpha a získala tak mnoho užitečných informací (Stawaritsch, 2018). Následně se svým kolegou vytvořila webové stránky, uspořádali seminář v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, kam přizvali i německého zakladatele, a tak se její prosazování cochemské praxe stalo hlavní náplní jejího života (Cochem.cz, 2015). Mezi první soudy, které se zapojily do provádění nových postupů, patří soud v Novém Jičíně a následně i soud v Mostě, přičemž nyní je kolem 30 soudních okresů, které převzaly některé principy, inspirovali se modelem v Novém Jičíně nebo se pokouší zavést svůj vlastní model, dle cochemské praxe (Nováková, Cirbusová, Piskořová, 2020).

1.2.2 Pojem cochemská praxe

Cochemská praxe má za cíl najít, alespoň do určité míry, akceptovatelné řešení pro všechny (Naše rovnováha z.s., 2019). „*Jde o standardizovaný postup, ve kterém jsou jasně dané role, povinnosti a závazky ve vztahu ke všem profesím účastnících se opatrovníckého sporu a také časový rámeček pro řešení a dosažení cíle. Základem je vzájemná aktivní spolupráce profesí, která zaručuje provázanost, efektivitu a flexibilitu*“ (Nováková, 2019). Cochemský model pomocí zachování rodičovské odpovědnosti má zajistit předcházení chronickému nepřátelskému postoji partnerů vůči sobě a zajistit kontakt dítěte s rodiči způsobem, jaký bude přínosný a přijatelný pro všechny (Matoušek a kol., 2020). Rodič je součástí rodiny stejně jako dítě, proto se nesmí zapomínat na potřeby partnerů, aby přání všech byla vyslyšena a model se mohl naplňovat (Naše rovnováha z.s., 2019).

Dle Rudolpha (2010) si tento model dává za cíl i ve velice sporných konfliktech obnovení rodičovské schopnosti společně jednat ve věcech o dítě. Prostředek, jak tohoto cíle má být dosaženo, je sesítování všech zúčastněných profesí (Rogalewiczová, 2019). Důležité je tedy aktivní scházení odborníků, ujasňování si kompetencí, vzájemné vzdělávání, a především jasná kooperace (Nováková, Matoušek, 2017). Mezi odborníky

by měla panovat rovnocennost s propojením profesionálních kompetencí a tím následné vytvoření interdisciplinární spolupráce (Rudolph, 2010). Autor tuto spolupráci popisuje jako důležitou část celého modelu, kdy oslovením jednoho profesionála se rozpohybují činnosti všech dalších zúčastněných profesí. Tato metoda by měla zapříčinit předcházení prohlubování konfliktů a dodržování porozvodové péče o dítě (Kovářová et al., 2022).

Principy cochemské praxe dle Kodjoe (2023):

- Rychlejší rozvodový proces.
- Zachovat rodiči kompetenci vychovávat dítě.
- Posílit či obnovit rodičovskou nenahraditelnost.
- Včasná intervence s interdisciplinárním týmem či orientování na konsenzus prostřednictvím mediace.
- Pokud přetrvává konflikt mezi rodiči, dítě nebude spokojeno v žádném typu péče.

Aby se subjekty lišily od dosavadní interdisciplinární koordinace činností, která se týká řešení rozpadu rodiny, měly by mít své zvnitřněné důvody, základní principy a hodnoty, kvůli kterým do této praxe vstupují (Nováková, Cirbusová, Piskořová, 2020). Autorky upozorňují na hlavní rozdílnost ve způsobu myšlení, které se týká nového vnímání rodičovského konfliktu, role aktérů, rovnoprávnosti profesí, a především nový vhléd skrze dítě, které je konfliktem ohroženo. Následně se jedná o změny ve zkrácení lhůt, dbání na kvalitní komunikaci a zpětnou vazbu či přenesení hlavní odpovědnosti na rodiče (Rogalewiczová, Cirbusová, 2015).

Spolupráce obvykle vzniká rozhodnutím soudu v soudním regionu praxi zavést. Následně se svolává počáteční schůze, na které vznikne realizační tým a poté započnou schůze přibližně 1x do měsíce, při kterých se definuje postup či role institucí včetně formálního (protokol, zprávy) a neformálního výstupu (cíle postupu) (Nováková, 2020).

1.2.3 Participace dětí a nejlepší zájem dítěte

Participační práva dítěte jsou především zakotvena ve Sdělení 104/1991 Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte, čl. 12 (dále jen Úmluva), kde je uvedeno, že dítě, které si dokáže utvořit vlastní názor, má následně

právo tento názor vyjádřit a musí být k jeho názorům přihlédnuto způsobem odpovídajícím jeho vyspělosti a věku. Dále Úmluva uvádí, že tato zásada umožňuje dítěti přímo se podílet na správním či soudním řízení, ať už prostřednictvím státního zástupce, příslušného orgánu nebo přímo. Participační práva dítěte jsou tedy především práva na informace o čemkoliv, co je pro dítě podstatné a může se k tomu vyjádřit (Kovářová et al., 2022).

S tím související nejlepší zájem dítěte, kterým se cochemská praxe především řídí. Podstatou a společným cílem všech zapojených subjektů, by mělo být chránit zájmy dítěte a umožnit jim zachování co nejkvalitnějšího vztahu s rodiči (Kodjoe, 2023). Proto je zde i důležitá zásada, kdy platí, že rodiče dokáží nejlépe předpovědět, co bude pro jejich dítě nejlepší. Také je důležité pochopení obsahu pojmu nejlepší zájem dítěte, kdo je schopen ho určit a také zajistit, následně je podstatné vedení pomocí odborníků ke správně komunikaci a k nalezení společného řešení (Naše rovnováha z.s., 2019).

Pro děti je rozhodování velký tlak, a proto je důležité, k čemu konkrétně názor dítěte potřebují (Nováková, 2019). Jestliže jej chtějí použít proti druhému rodiči, nebo aby dítěti dokázali zajistit, pokud možno co nejlepší životní podmínky (Knetová a kol., 2017). Autorka tedy poukazuje na důležitost správného zapojení do rozhodování. Děti by neměly svůj názor vyjadřovat bezprostředně u soudu, kde je velká zátěž pro rodiče, natož pro děti. Proto se dává přednost formulace názoru prostřednictvím kolizního opatrovníka (Rogalewiczová, 2019). Je důležité, jak názor zjišťujeme a sociální pracovník by tedy měl přihlédnout k tomu, kdo a jakým způsobem dítěti situaci vysvětlil, kolik mělo času na zpracování skutečnosti, jaké má obavy či fantazie atd. (Westphalová et al., 2021). Autoři doplňují, že dítě by nemělo být vystaveno velkým volbám, kde se jedná o možnost „buď a nebo“, protože by případně mohlo být vystaveno popírání existence druhého rodiče. Každý odborník či osoba může mít jiný názor, co je pro dítě nejlepší (Kovářová et al., 2022). Cochemská praxe upřednostňuje rodiče a bere je jako ty, kteří ve většině případů chtějí pro dítě to nejlepší (Nováková, Cirbusová, Piskořová, 2020). Je ale důležité rodičům přiblížit, jak se dítě cítí, co prožívá a upozornit na zaměňování jejich názoru s názorem dítěte (Knetová a kol., 2017). Existuje celá řada prostředků, jak toho dosáhnout – od prvotní edukace na OSPODu, po edukační letáky, videa až k různým rodičovským setkáním (Nováková, 2019).

1.2.4 Interdisciplinární spolupráce v rámci cochemské praxe

Interdisciplinární spolupráce je zapojení zainteresovaných odborníků do aktivní a koordinované spolupráce na řešení zájmů dítěte a rodičů (Nováková, Matoušek, 2017). Autoři doplňují, že důležité je aktivní scházení odborníků, ujasňování si kompetencí, vzájemné vzdělávání, a především jasná kooperace. Právě tato spolupráce, má pomoci v předcházení prohlubování konfliktů a dodržování porozvodové péče o dítě (Matoušek a kol., 2020).

Profesionálové, kteří jsou zapojeni do interdisciplinární spolupráce dle Novákové (2019):

- OSPOD (v roli kolizního opatrovníka ustanoveného soudem i v roli poskytovatele sociálně-právního poradenství)
- soud
- pomáhající profese (manželské a rodinné poradny, psychologové, mediátoři)
- advokáti
- soudní znalci

OSPOD

Jako jedna z hlavních složek je OSPOD, který dostává rovnoprávnou roli vůči ostatním subjektům a stává se nezávislým (Stawaritsch, 2018). Vstupuje do procesu rozvodu vždy ve dvojí roli – jako poskytovatel poradenství rodičům a jako kolizní opatrovník (bývá jím soudem jmenován pracovník OSPOD v naprosté většině případů) (Nováková, 2019).

Dle Novákové a kol. (2023) má v cochemském modelu OSPOD určitá specifika:

- Edukační prvek jak pro rodiče, tak děti, kterým podává informace přiměřeným způsobem jejich věku.
- Snaží se o zmírnění převádění zodpovědnosti rodičů na OSPOD, rodičovskou manipulaci.

- Realizuje setkání rodičů před jiným soudním rokem¹
- Tohoto jednání se poté účastní a veřejně přednese zhodnocení chování rodičů při domluvě.
- Po každé schůzce sepisuje protokol o jednání s rodiči (standartně je to zpráva pro soud).
- Jako rovnoprávný člen interdisciplinárního týmu vede rodiče k znovupřevzetí rodičovské odpovědnosti a hledání nejlepšího zájmu dítěte.

Edukace rodičů je prvotní intervence do celého procesu, která slouží jako primární prevence k ochraně zájmů dítěte (Mikulková a kol., 2021). Dále se uvádí, že tato edukace obsahuje mírnění partnerského konfliktu, ujasnění si všech způsobů a možností z právního pohledu, ujasnění si pravidel výživného a upozornění rodičů na dbání potřeb jejich dítěte (Nováková, 2020).

Soud

Soud má v tomto procesu velice důležitou roli, jelikož je nejvyšší autoritou pro rodiče, za které v případě neúspěchu musí rozhodnout (Nováková, Cirbusová, Piskořová, 2020). Soud jako člen interdisciplinárního týmu, musí aktivně komunikovat s dalšími profesemi, mohou se tedy zvyšovat nároky na efektivní komunikaci a částečně vystoupit z role absolutní autority (Cochem.cz, 2015). Dále v začátcích přistupuje k rodičům jako k partnerům, kterým je nápomocen (Rogalewiczová, 2019). Autorka dále mluví o posouzení soudu rodičovských kompetencí, dle míry a ochoty partnerů zapojit se do společného řešení. Soud také omezuje využívání znaleckých posudků pouze na ty případy, kdy jsou důvodné pochybnosti v narušení rodičovských kompetencí (Nováková a kol., 2023).

¹ Jiný soudní krok může být alternativním řešením pro první soudní jednání, které se vede spíše v neformálním duchu a soud zde nevystupuje v roli absolutní autority (Rogalewiczová, 2019).

Soudce musí předem souhlasit s danými principy metodiky cochemské praxe a přijmout závazek v dodržování stanovených časových lhůt v řízení, především kvůli rodičům, kteří se dozvědí, co je čeká a nemusí mít obavy z dlouhého sporu či překvapivých situací (Nováková, 2019).

Role poradny (pomáhajících profesí)

V České republice se objevují různé formy poskytující odbornou poradenskou činnost. Hledání způsobů, jak poskytnout krátkodobou intervenci pro rodiče i dlouhodobé setkání s psychologem se odvíjí od dostupnosti a kapacity odborných poradenských služeb (Nováková a kol., 2023).

Dostálová a Killárová (2015) popisují poradny jako formu pomoci, která slouží především v situaci, kdy se rodičům nedaří najít smírné řešení a rodiče mohou tuto pomoc využít z vlastní iniciativy, doporučení jiným odborníkem či díky nařízení soudu. Poradny v rámci cochemské praxe mají za úkol definovat svou formu pomoci, více motivovat rodiče a více je zapojit do aktivního řešení či rozhodování, dále pomoci rodičům stanovit si reálné cíle a jako člen interdisciplinárního týmu vyvíjet tlak na rodiče k obnovení rodičovských kompetencí (Rudolph, 2005).

Velice častá forma pomoci je prostřednictvím mediátora, který jako vyškolený průvodce pomáhá najít rodičům oboustranně přijatelné řešení (Ramešová, 2019). Samotná mediace se uvádí jako mimosoudní řešení sporů, kdy se nehledá kompromis, naopak mediátor vede každou stranu, aby pochopila pohled toho druhého (Kovářová a kol., 2022). Mediátor musí umět pracovat s pocity a pomoci stranám se vyjádřit tak, aby došly k vzájemnému porozumění a dosáhly společné domluvy (Šišková, 2016). V cochemské praxi lze mediátora také využít při sestavování rodičovského plánu a celý tento proces začlenit do mediace, stejně tak lze využít služeb manželské či rodinné poradny (Nováková, 2020). Rozvodová mediace patří do mediací v civilních sporech, je založena na zániknutí institutu manželství případně registrovaného partnerství a funguje nejlépe na dobrovolné bázi, kdy si obě strany uvědomují, že potřebují prostředníka a uvědomují si své rodičovské kompetence (Šišková, 2016).

Zatímco se mediace v cochemské praxi řadí do krátkodobé odborné pomoci, do dlouhodobé pomoci můžeme zařadit rodinnou terapii, které je specifická svou délkou se zaměřením na hlubší projednávání problémů (Zakouřilová, 2017). Rodinná terapie je

způsob řešení problému, který se týká celé rodiny, pomocí rozhovoru s více členy rodiny, kdy terapeut může pracovat jak s jednotlivcem, párem i celou rodinou (Gjuričová a Kubička, 2009). Pokud není zavedená interdisciplinární spolupráce, rodinná terapie pro svou standartní délku není vhodná pro rozvodový proces (Nováková, 2020). V cochemské praxi rodinnou terapii může provádět poskytovatel v interdisciplinárním týmu, který je seznámen s principy této práce (Nováková a kol., 2020). Dále autorka uvádí, že terapie se může použít mezi jiným soudním rokem a prvním soudním jednáním, kdy rodiče mají čas 3 týdny na společnou dohodu a pokud potřebují, soud jim udělí více času (maximálně 3 měsíce) do dalšího soudního jednání.

Advokát

Advokát má svoji roli „hájit práva a zájmy klienta“ velice složitou. V rozvodovém procesu by měl dbát nejen na právnickou stránku, ale také disponovat znalostmi z pedopsychologie a zprostředkovat rodiči dopady sporů na jeho dítě (Rudolph, 2010). V cochemském modelu má tedy nepříjemnou pozici informovat klienta, že to co si přeje, je možná nejlepší pro něj, ale nikoliv pro dítě a s tím se tedy jeho hlavní úkol „hájit zájmy klienta“ neslučuje (Nováková, 2020).

Advokát v interdisciplinárním týmu se snaží držet svého klienta ve smíru s druhým rodičem, zprostředkovat informace o možném negativním dopadu na dítě a v jisté míře brát tedy ohled na zájem dítěte, dále poskytnout informace o průběhu soudu, o principech a metodách posuzování rodičovských kompetencí a snaží se oslovit zástupce druhého rodiče, kvůli domluvě o menších dohodách a jejich dodržování (Rudolph, 2023).

Např. soud v Novém Jičíně dává svým advokátům prostor pro vypracování se svými mandanty dohodu a „jiný soudní rok“ se tedy posouvá o 14 dní. Účastníci tedy mají 5 týdnů na domluvu v několika schůzkách (Nováková a kol., 2020).

Soudní znalec

Soudní znalci nejsou téměř interdisciplinární spoluprací skoro vůbec využíváni (Nováková, 2015). Naprostá většina rodičů je schopna pečovat o své dítě a znalecké posudky se používají jen v případech, kdy je rodič závislý na návykové látce, má vážnou duševní chorobu, či jinak vážně narušuje rodičovské kompetence, nebo se jedná o dítě, které má speciální potřeby (Cochem.cz, 2015). Vydávání znaleckých posudků je

mnohdy na přání jednoho rodiče, který se snaží získat dítě do své péče (Rogalewiczová, 2019).

Soudní znalec se v rámci cochemského modelu snaží zmírnit počet znaleckých posudků, případně může na dotaz soudce v rámci posudku dát doporučení, které se týká vhodnosti styku, zapojení do péče, doporučení dalších služeb, či možnosti přechodných pravidel vzhledem k potřebám dítěte (Nováková, Cirbusová, Piskořová, 2020).

1.2.5 Postup cochemské praxe

Postup si zakládá na řádné spolupráci zapojených odborníků, kteří se podílejí na řešení rodinného konfliktu asertivním způsobem, aby si rodič nebyl schopen vytvořit své spojení (Kodjoe, 2023). Dle autora je také uvedeno, že zainteresované osoby se musí navzájem respektovat, usilovat o stejný cíl pomocí pravidelných schůzek všech těchto profesionálů a usilovat o přijímání nových metod ve vztahu k vyřešení konfliktu mezi rodiči.

Je nutné postup profesí sladit, aby mohla vstoupit do procesu ta profese, která je v tu dobu nejpotřebnější (Cochem.cz, 2015). Díky tomu dosáhneme menší časové náročnosti s kvalitnějším výsledkem (Nováková, 2019). Důležitý prvek je také včasný začátek, který zmírňuje strach rodičů, ale také zapříčiní nedostatek času k uzavírání koalic, sbírání důkazů proti druhému a vyeskalování situace do velkých konfliktů (Matoušek a kol., 2020).

Je důležité říci, že postup se liší případ od případu a také dle toho, jak se dále situace vyvíjí (Cochem.cz). Také každý postup soud od soudu či soudce od soudce může být jiný, je proto nutné se především domluvit na celkovém procesu v rámci splnění lhůt, které jsou 3 týdny (někdy 1 měsíc) od podání návrhu do prvního soudního jednání či jiného soudního roku (Nováková, 2019).

Rodiče, ať už si domluví schůzku na OSPOD sami, nebo ji mají nařízenou v rámci rozvodového řízení po podání návrhu na rozvod, se schází se sociálním pracovníkem, který bude zastupovat jejich dítě a podá jim všechny potřebné informace (Nováková a kol., 2023). Mezi soudem a OSPODem musí být nastavená dobrá komunikace, aby si o nových případech dávali vědět a také je důležité, aby na schůzce se sociálním pracovníkem byli přítomni oba rodiče i v případě, kdy návrh podal jen jeden z nich (Nováková a kol., 2020). Výstupem tohoto jednání je protokol o jednání, který si

ponechává OSPOD a ústní informování kolizním opatrovníkem o průběhu schůzky při jiném soudním roku (Nováková, 2019).

Jiný soudní rok je alternativou pro soudní jednání, kdy jde o neformální setkání rodičů, příp. s jejich zástupci, kolizního opatrovníka a soudce, který nevystupuje v roli absolutní autority (Nováková, 2020). Soudce se tímto vzdává i svého taláru a pokud je to možné, jednání neprobíhá v soudní síni (Rogalewiczová, 2019). Soudce při jiném soudním roku edukuje rodiče o průběhu řízení o tom, jak se budou posuzovat jejich rodičovské kompetence, vysvětluje typy péče, posuzování důkazních prostředků (Kovářová et., al., 2022). Také se snaží zjistit problém, kterým rodičům brání v dohodě, motivovat je k sepsání rodičovského plánu, vytvoření zatímní dohody (časově omezená úprava, kdy soudce dává rodičům čas si vyzkoušet to, na čem se dohodli), či vyhledání odborné pomoci, je-li potřeba (Nováková, 2019).

Okresní soud ve Vsetíně doposud nezavedl projednání jiným soudním rokem, ale místo toho využívá soudního tajemníka, který slouží jako „sociální pracovník“ soudu a projednává s rodiči rodičovský plán, doprovází při návštěvě soudu, či zajišťuje další komunikaci dle potřeb. Okresní soud tedy po schůzce na OSPODu již svolává první jednání (Nováková, Cirbusová, Piskořová, 2020).

V případě, že se rodiče dohodnou na všem potřebném (či konkrétní soud nesvolává jiný soudní rok), nastává první soudní jednání, které slouží jako schválení dohody, pokud je v zájmu nezletilého dítěte (Nováková a kol., 2023). V situaci, kdy se nedohodli, nastává do 3 týdnů od jiného soudního roku (prvního jednání) další edukace v podobě poradny – může se jednat o poradnu pro mezilidské vztahy, o poradnu pro rodinu či o některé neziskové organizace, které se zabývají poradenskými službami a jsou zapojeny do interdisciplinární spolupráce, případně mediátoři (Nováková, 2019). Cílem je krátkodobá intervence (cca 1-5 setkání), při které odborník podává sociálně-právní poradenství a snaží se navést rodiče k uzavření dohody, vymezení pravidel a sepsání rodičovského plánu (Nováková a kol., 2020).

V situaci, kdy se rodiče dohodnou, návrh putuje k prvnímu soudnímu jednání (případně k druhému, pokud neproběhl jiný soudní rok), kde soud návrh schválí, jestliže je v souladu se zájmy dítěte (Kovářová et al., 2022). V situaci, kdy se rodiče nedohodli ve stanoveném čase, ale předpokládá se stanovení jejich domluvy v blízké době, poradna

toto oznámí soudu a ten může druhé jednání odročit maximálně na 3 měsíce (Rudolph, 2005).

Jestliže nastane situace, kdy rodiče ke společné dohodě přistoupit nechtějí, poradna informuje soud o průběhu a ochotě rodičů spolupracovat a následně při druhém soudním jednání autoritativně rozhodne za rodiče, pomocí všech dostupných informací, příp. dalších svědků, či znaleckých posudků (Nováková a kol., 2020).

2. Výzkumná část

2.1 Cíl práce a výzkumné otázky

2.1.1 Cíl práce

Cílem této práce je přiblížit cochemskou praxi v rámci sociální práce s rodinou a zjistit její využití v Jihočeském kraji.

2.1.2 Výzkumné otázky

Na základě zvoleného cíle byly sestaveny tyto otázky:

- Jaké jsou zkušenosti s využíváním cochemské praxe v Jihočeském kraji?
- Jaký postoj mají zúčastnění sociální pracovníci cochemské praxe v Jihočeském kraji?
- Jaké faktory ovlivňují využívání cochemské praxe v Jihočeském kraji?

3. Metodika

3.1.1 Zvolená metoda výzkumu

K dosažení stanoveného cíle bakalářské práce je zvolen metodický postup dle zásad kvalitativního výzkumu, který se dle Reichla (2009) vyznačuje intenzivním zkoumáním dané skutečnosti, v co nejvíce komplexním měřítku.

V postupu bylo na začátku vybráno téma a následně byly určeny výzkumné otázky. Sběr dat byl uskutečněn pomocí komunikačních partnerů, kdy byl navázán styk s osobami, pomocí individuálních rozhovorů.

Pro tuto práci byla vybrána metoda dotazování s technikou polostrukturovaného rozhovoru, jakožto nejvíce používaná metoda v kvalitativním výzkumu. Tato metoda umožnila zachytit podstatu slova v přirozené podobě a pomocí otevřených otázek pomohla porozumět komunikačním partnerům, aniž by měli omezenou odpověď z výběru možností.

Připravený polostrukturovaný rozhovor obsahoval předem stanovené otázky, kdy jejich pořadí nebylo pevně stanoveno. Jako příprava na rozhovor byly vytvořeny dva scénáře, které dopomáhaly lépe celý rozhovor vést. První scénář (viz. příloha č. 1) byl připraven pro ty, kteří model cochemské praxe používají. Byly zde obsaženy okruhy otázek, které zjišťovaly kvalitu komunikace v rámci interdisciplinárního týmu, zkušenosti se zavedením či s průběhem. V rámci okruhu, který byl zaměřen na zkušenosti, se identifikoval způsob zapojení, délka, počet případů či bariéry v procesu. Tento scénář byl také použit u těch komunikačních partnerů, kteří mají pouze zavedené některé prvky cochemské praxe a mají alespoň minimální zkušenosti. Druhý scénář (viz. příloha č. 2) byl přizpůsoben těm, kteří cochemskou praxi nevyužívají a nikdy s ní nepřišli do kontaktu. V tomto scénáři jsou obsaženy otázky převážně o názoru na tento model a z jakého důvodu s cochemskou praxí nepracují. Po celou dobu rozhovoru byly otázky ověřovány, přidávány doplňující nebo se uskutečnilo doptávání na detaily.

3.1.2 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl zvolen pomocí záměrného výběru, kdy hlavní kritérium byly osoby, jakožto profesionálové vstupující do procesu cochemské praxe. Konkrétněji jsem zvolila pracovníky orgánu sociálně právní ochrany dětí v obcích s rozšířenou působností v Jihočeském kraji. Bylo osloveno všech 17 orgánů sociálně právní ochrany dětí (dále

jen OSPOD) v obcích s rozšířenou působností. Pro získání komunikačních parterů byl stanoven seznam obcí s rozšířenou působností v Jihočeském kraji. Následně na webových stránkách jednotlivých obcí bylo nalezeno oddělení sociálně právní ochrany dětí a vyhledáno telefonické či e-mailové spojení. Byli osloveni pracovníci tohoto oddělení, kterým byla postupně zaslána e-mailem žádost s prosbou a souhlasem o podílení se na mém výzkumu. Některé pracovníky orgánu sociálně právní ochrany dětí jsem kontaktovala telefonicky pro rychlejší domluvu. Následně byla domluvena schůzka s těmi, kteří souhlasili a znali termín cochemská praxe. Někteří oslovení se nechtěli podílet na rozhovoru, jelikož o této praxi neměli žádné informace. OSPODů, kteří souhlasili s rozhovorem bylo ve výsledku 9.

Dále jsem do výzkumného souboru zvolila pracovníky v neziskových organizacích, kteří byli vybráni metodou sněhové koule, jelikož jiným způsobem je složité dohledat, které pomáhající organizace s cochemskou praxí pracují. Neziskové organizace, které realizují spolupráci v rámci cochemské praxe v Jihočeském kraji, byly celkem 3.

3.1.3 Realizace výzkumu

Výzkum byl realizován v měsících únor a březen 2023. Po odsouhlasení s poskytnutím rozhovoru jsem se s některými komunikačními partnery setkala osobně, s dalšími rozhovor probíhal online. Osobní rozhovor byl realizován v kancelářích oddělení sociálně právní ochrany dětí či v neziskových organizacích v Jihočeském kraji. Rozhovory byly nahrávány na mobilní telefon a trvaly v průměru 30 minut. V průběhu byly zaznamenány důležité informace na papír či dopisovány otázky, na které se dle situace, bylo vhodné doptat. Následně byly rozhovory přepsány do textové podoby, aby bylo možné s nimi dále pracovat.

3.1.4 Vyhodnocení dat

Data byla získána pomocí polostrukturovaných rozhovorů, které byly nahrány na mobilní telefon a následně doslova přepsány do textové podoby. V této fázi byly z textu odstraněny opakující se slova a text byl zbaven „parazitních“ slov nebo jiných stylistických chyb. Následně získaná data byla zpracována formou otevřeného kódování, které vytváří kódy pro identifikování klíčových témat. Poté byla data zpracována v programu Atlas.ti pomocí kategorizace dat, kdy byla data rozdělena do specifických kategorií nebo na základě společných vlastností či charakteristik.

Kategorie byla v programu převedena na schémata, které vysvětlují vztahy mezi proměnnými.

3.1.5 Etika výzkumu

Účast na výzkumu byla dobrovolná a zcela anonymní. Všichni komunikační partneři byli obeznámeni se skutečností, že kdykoliv mohou rozhovor přerušit a vzdát se účasti na výzkumu. Komunikačním partnerům byl posláný či předaný informovaný souhlas o podílení se na rozhovoru. V tomto souhlasu je zakotvena dobrovolná účast na výzkumu, seznámení s cíli, metodami a průběhem výzkumu. V informovaném souhlasu je také uvedena úplná anonymita ve výzkumu, aby nedošlo ke zneužití osobních údajů. Právě z důvodu anonymity zde nejsou uvedeny konkrétní kraje ani pracoviště a komunikační partneři jsou označováni zkratkou KP1-KP12. Informovaný souhlas byl předán na začátku každého rozhovoru, aby si pracovníci mohli klidně projít všechny body a řádně se seznámit s výzkumem. Byli dotázáni na otázku, zda všemu rozumí či se nepotřebují na něco doptat. Poté co informovaný souhlas podepsali, se stali komunikačními partnery ve výzkumu a rozhovor mohl být realizován. Informovaný souhlas je poskytnut k nahlédnutí v příloze č. 3 bakalářské práce. Komunikační partneři byli obeznámeni s nahráváním rozhovoru na diktafon, přičemž všichni ústně souhlasili.

Všechny osobní údaje byly zpracovány v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady EU 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES.

4. Výsledky

Tato kapitola se věnuje výsledky mého výzkumu. Rozhovory byly zakódovány a následně zpracovány v programu Atlas.ti, kde bylo vytvořeno několik kategorií. Z těchto kategorií byly určeny opakující se prvky, ze kterých jsou ve výsledku zpracována schémata. Tyto schémata jsou posléze okomentována a doplněna názory komunikačních partnerů.

Vybrané kategorie jsou:

- Cochemská praxe z pohledu pracovníků
- Způsob zavedení cochemské praxe
- Role v cochemském modelu
- Zkušenosti s cochemskou praxí
- Spolupráce subjektů
- Názor na cochemskou praxi
- Bariéry v procesu
- Seznámení s cochemskou praxí

4.1 Charakteristika výzkumného souboru

Tabulka č. 1 – Charakteristika komunikačních partnerů

	Místo zaměstnání	Zavedení cochemské praxe	Pracovní pozice
KP1	OSPOD	Prvky CP	Zástupce vedoucího odboru
KP2	OSPOD	Není zavedena	Sociální pracovník
KP3	OSPOD	Prvky CP	Sociální pracovník
KP4	OSPOD	Není zavedena	Sociální pracovník
KP5	OSPOD	CP zavedena	Vedoucí oddělení
KP6	OSPOD	CP zavedena	Sociální pracovník
KP7	Nezisková organizace	Prvky CP	Ředitel organizace
KP8	OSPOD	CP zavedena	Sociální pracovník
KP9	OSPOD	Prvky CP	Vedoucí oddělení
KP10	Nezisková organizace	CP zavedena	Psychoterapeut, COCHem tým
KP11	OSPOD	CP zavedena	Vedoucí oddělení
KP12	Nezisková organizace	CP zavedena	Psychoterapeut, COCHem tým

Zdroj: Vlastní výzkum

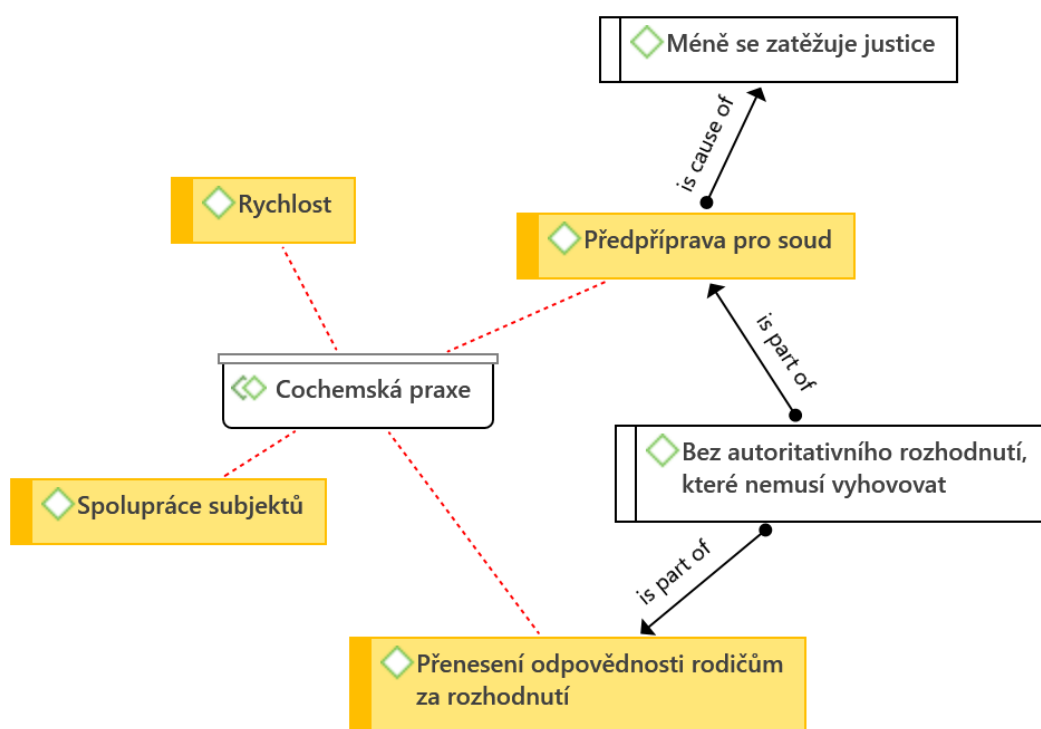
Z mého výzkumu vyšlo, že čtyři OSPODy využívají cochemskou praxi – z toho dva ji zavádějí a adaptují se. Jeden z OSPODů cochemskou praxi využíval v předchozích letech, nyní již tak dobře nefunguje. Nejvíce je OSPODů, které dodržují některé prvky cochemské praxe, jako je například společná schůzka s oběma rodiči najednou, edukace rodičů, komunikace mezi dalšími odborníky či vedení konzultace s rodiči o rodičovském plánu. Od OSPODů, které mají cochemskou praxi zavedenou jsem se dozvěděla o neziskových organizacích, které v procesu fungují jako spolupracující doprovázející organizace. Ve výsledku se objevily tři organizace, které jsem následně kontaktovala a realizovala s nimi rozhovor.

4.2 Interpretace výsledků formou kategorií

Kategorie č. 1 – Vysvětlení pojmu cochemská praxe z pohledu pracovníků

Kategorie zaměřená na pohled pracovníku OSPODu a neziskových organizací na cochemskou praxi. Schéma je sestaveno dle vysvětlení definice cochemské praxe vlastními slovy.

Schéma č. 1 – Cochemská praxe z pohledu pracovníků

Zdroj: Vlastní výzkum

Všichni komunikační partneři dokázali vysvětlit pojem cochemská praxe. Z výzkumu vyplynulo, že každý pracovník zná cochemskou praxi alespoň minimálně. Většina komunikačních partnerů dokázala cochemskou praxi vystihnout ve všech hlavních bodech. Komunikační partneři popisovali cochemskou praxi vlastními slovy, přičemž se nejvíce objevoval bod – přenesení odpovědnosti rodičům za uzavřenou dohodu. Komunikační partneři mluvili o hlavním cíli cochemské praxe, který má vrátit rodičovské kompetence a pomoci rodičům převzít situaci do svých rukou. Způsoby dosažení, o kterých mluvili, je především edukace rodičů, která probíhá výhradně na

OSPODu a dále sepsání rodičovského plánu či některých záchytných bodů jako přípravy pro domluvu, která bude následně předložena soudu. Dle pracovníků tato dohoda musí vyhovovat jak potřebám rodičů, tak dítěte. KP3 popisuje cochemskou praxi takto: *„Měli by být hodně zapojení rodiče do toho procesu, když se řeší nějaká úprava styku péče, cokoliv ohledně dítěte, mělo by to být nastavené tak, že se na tom budou podílet ti rodiče, a na soudní jednání by měli jít, už domluveni. „*

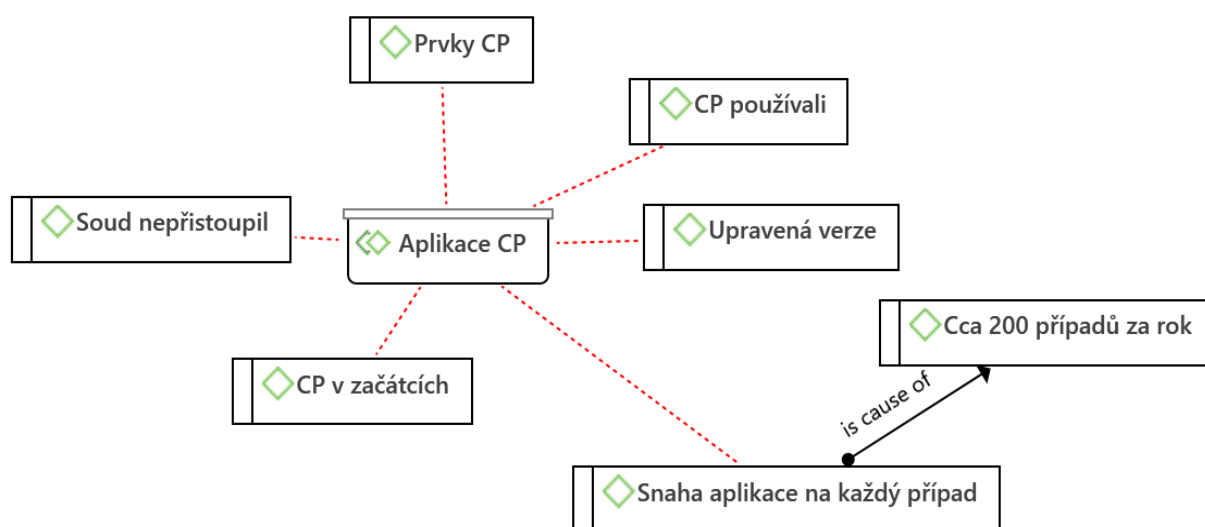
S převzetím odpovědnosti za rozhodnutí souvisí fakt, že autoritativní rozhodnutí soudu, nemusí ve všech případech být ta správná volba, jak popisuje KP12 svými slovy: *„...aby rodiče nenechávali ze sebe rozhodovat někoho jiného, ale že oni vlastně jsou dostatečně kompetentní, aby mohli dojít k nějaké dohodě nebo k nějakému rozhodnutí, jak ta péče bude vlastně nastavená ... tím se mohou vyvarovat nespokojenosti se soudním rozhodnutím.“* Dle komunikačních partnerů předložením připravené dohody soud nemusí o rozvodovém případě jednat delší čas, může dohodu pouze schválit, pokud je v souladu s právy dítěte.

Dalším výrazným prvkem, o kterém pracovníci mluvili, je zapojení všech subjektů, které do procesu patří. Dle jejich názoru by tyto subjekty mezi sebou měly komunikovat na kvalitní úrovni a mít jasně vymezený postup. Pracovníci také vyzdvihovali důležitost předávání jednotných informací, aby se rodiče v celém procesu dobře orientovali. KP10 hovoří o subjektech a komunikaci takto: *„... a ty instituce, tak to je OSPOD, opatrovnický soud a nějaké doprovázející organizace, případně advokáti nebo soudní znalci ... mohou participovat na tom procesu a podstatou je, že vlastně všichni říkají těm rodičům to stejné.“* Většina komunikačních partnerů konstatovala, že pokud všechny složky fungují, jak mají a znají správně svojí roli, mohou celý proces realizovat v co nejkratším možném čase. Faktor času byl pracovníky uváděn jako jeden z dalších hlavních bodů cochemské praxe. Pracovníci se v tomto modelu snaží dovést rodiče k dohodě za nejmenší možnou dobu, aby dopady rozvodu nebyly tolik závažné.

Kategorie č. 2 Způsob zavedení cochemské praxe

Každý OSPOD s neziskovou organizací má cochemskou praxi zavedenou jiným způsobem. Někteří se snaží využívat cochemskou praxi dle všech jejích prvků, jiní se s cochemskou praxi shodují pouze v některých bodech. Každý subjekt si cochemskou praxi přizpůsobil svým požadavkům a možnostem, aby mohla být práce co nejvíce efektivní.

Schéma č. 2 Aplikace cochemské praxe

Zdroj: Vlastní výzkum

Dle mého výzkumu cochemskou praxi plně využívají čtyři OSPODY z Jihočeského kraje. Tyto OSPODY si cochemskou praxi upravily dle svých potřeb a prostředků. Dle jejich názoru využívají většinu prvků tohoto modelu jako nástroj k řešení rozvodové situace. Dva OSPODY, které mají cochemskou praxi plně zavedenou, ji využívají čtyři roky a jeden z komunikačních partnerů KP5 situaci okomentoval: „*Uzpůsobili jsme si to ještě podle svých potřeb tak, aby to fungovalo tady, jak jsme si to nastavili ... potom se tam nějaké věci ještě změnilo, takový ty mouchy, co se prostě vychytají.*“ Tyto dva OSPODY se snaží o aplikaci cochemské praxe na každý případ. S každými rodiči jednají dle domluveného postupu, který mají sjednaný mezi subjekty. Dle poskytnutých informací mají tedy přibližně 250 případů za rok v rámci cochemské praxe.

Další dva OSPODY, které se do cochemské praxe zapojily, realizaci odstartovaly před rokem a jsou tedy stále v začátcích. KP6 situaci okomentovala takto: *My to máme tak,*

jako bych řekla, upravené na to, aby to vyhovovalo nám ... a hlavně jsme s tím začínali v loňském roce teprve, takže ono se to tak jako postupně nabaluje.“

Některé OSPODY se snažily cochemskou praxi využívat v předešlých letech. Realizovaly přibližně tři roky celistvou cochemskou praxi. Tento model jim vyhovoval, ale postupem času se objevovaly problémy především s některými novými soudci, kteří cochemskou praxi přestali akceptovat. Jeden z pracovníků uvedl, že model nemůže fungovat bez plného zapojení všech subjektů, a tak od cochemské praxe jako takové museli upustit. Stále ale využívají některé prvky, jako jsou společné schůzky rodičů, jejich edukace či spolupráce s neziskovými organizacemi. Tyto prvky také používá většina OSPODů v mém výzkumu. Dle jejich názoru se snaží o co nejlepší práci s rodiči.

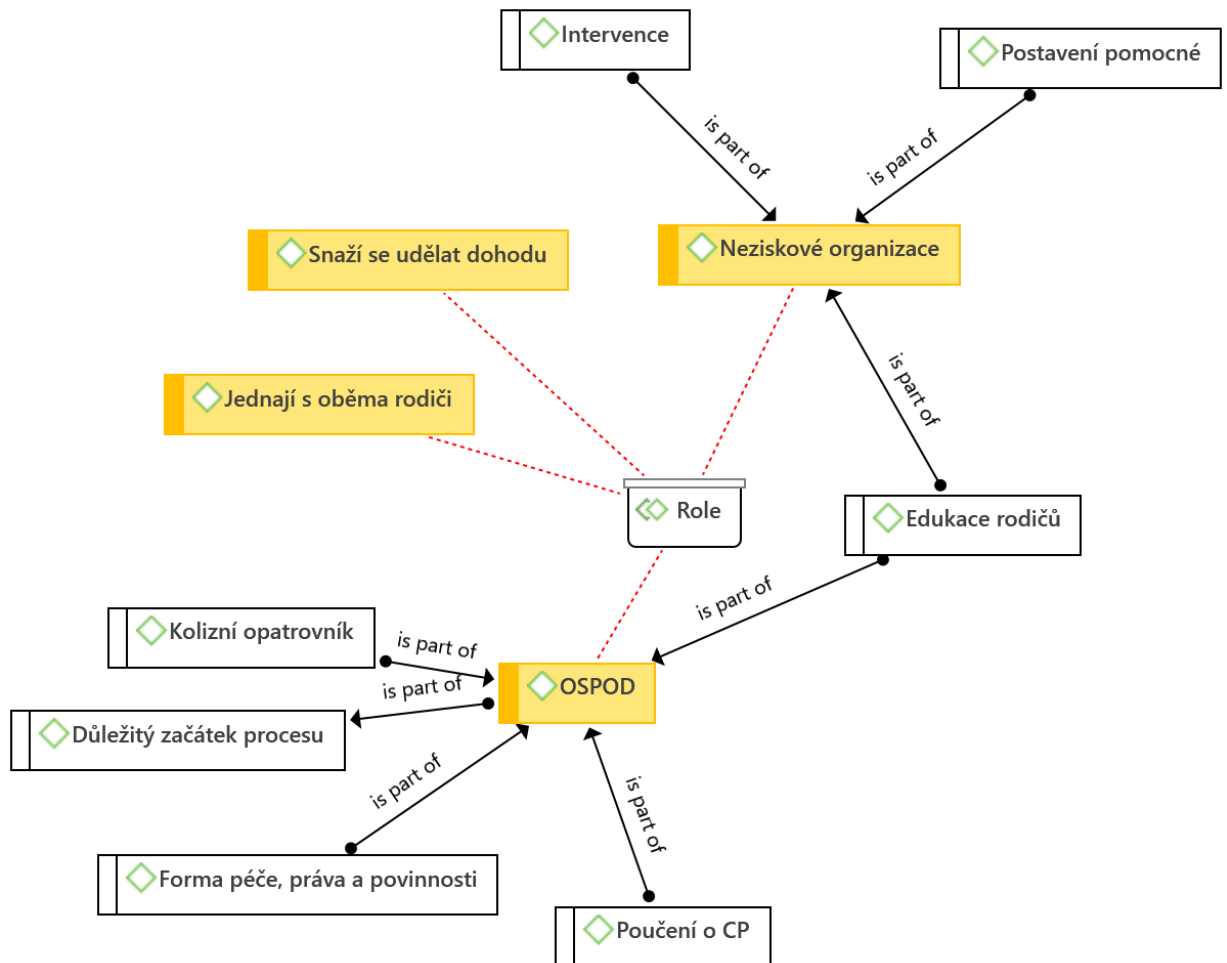
O neakceptaci soudem hovořilo mnoho komunikačních parterů, kteří tento problém uvedli jako jeden z hlavních důvodů, proč cochemská praxe není zavedena ve větším množství. Pracovníci také zastávali názor, že soud má své kompetence, které by měl naplňovat a nechce některé úkony přenechávat na ostatních.

Některé OSPODY nevyužívají žádné prvky cochemské praxe, kvůli množství rozvodových případů. Dle jejich názoru nemají dostatečnou časovou kapacitu projít tento proces s každým rodičem. „...*není to jako o tom, že mi přijde návrh nějaký a já bych si je sem pozvala a snažila se s nimi dělat dohodu, to ne, na to tady není čas, neděláme to.“*

Kategorie č. 3 – Role v cochemském modelu

Kategorie popisující role, kterou má OSPOD a nezisková organizace v procesu cochemské praxe. Do cochemské praxe vstupuje mnoho subjektů. Zde v Jihočeském kraji ve všech případech spolupracují neziskové organizace s OSPODem a dále se soudem.

Schéma č. 3 – Role OSPODu a neziskových organizací v cochemské praxi.

Zdroj: Vlastní výzkum

Na schématu je zmapována role OSPODu a neziskových organizací. Tyto složky spolu spolupracují v rámci cochemského modelu, ale spolupráce se může vyskytovat i při běžném rozvodovém procesu. Dle výzkumu OSPOD i neziskové organizace plní role, ve kterých se snaží podpořit rodiče k nalezení dohody a vždy jednají s oběma rodiči najednou. Společná schůzka rodičů je základní prvek cochemské praxe a dle mnohých pracovníků také nejdůležitější.

OSPOD

Na základě výsledků se s OSPODem rodiče setkávají na začátku celého procesu, proto ho můžeme označit jako důležitou prvotní složku. Pracovníci uváděli, že OSPOD má svoji základní funkci kolizního opatrovníka ve všech případech rozvodových procesů. Vždy je tedy nutné ze zákona zastupovat práva dítěte. Proto také komunikační partneři uvedli rozhovor s dítětem jako nutný k participaci nezletilého na celém výsledném rozhodnutí. Každý OSPOD má na základě získaných dat participaci nastavenou jinak. Někteří se chtějí setkat i s batoletem, uskutečnit v rámci možností rozhovor s malým dítětem, jiní si zvou děti až od 6 let. V některých situacích musí cochemská praxe lehce ustoupit, jelikož OSPOD dá přednost názoru adolescentovi do 18 let, před dohodou rodičů.

U OSPODů, kde mají cochemskou praxi zavedenou, vyzdvihovali pracovníci důležitou edukační roli. Komunikační partneři se shodli na úkolu připravit rodiče na soudní řízení a pomoci jim ke vzájemné dohodě. Následně v rámci edukace realizují rozhovor s rodiči a upřesňují jim jejich práva a povinnosti, provádí je celým procesem, případně objasňují proces cochemské praxe. KP1 popsal pracovní náplň takto: *„Když to jde, snažíme se s nimi domlouvat na tom, co bude do budoucna. Vysvětlíme systém, co teďka bude probíhat, jak bude probíhat ta péče dál ... jaké jsou formy, co lze, co nelze a jaké mají ty rodiče vzájemně vůči sobě povinnosti.“*

V cochemském modelu se realizuje prvek rodičovského plánu, který by měl OSPOD sepisovat s rodiči. V praxi se tento element spíše nevyskytuje. Některé OSPODY se ho snaží do budoucna zrealizovat, jiným se uskutečnění neosvědčilo. Dle jejich názoru vyplňování přímo na OSPODu zabere mnoho času, kterého pracovníci moc nemají. Jestliže rodičovský plán dají rodičům za úkol vyplnit doma, zkušenost je taková, že rodiče nejsou příliš důslední a zodpovědní a nedokážou tento úkol splnit. Komunikační partner KP5 situaci popsal takto: *„My jsme tedy na pracovní skupině rodičovský plán vyrobili s tím, že ho rodiče vyplní a přinesou ho na druhou schůzku. A to se ukázalo, že to moc nefunguje. Ztratili jsme s tím mnoho času, několik rodičů to tedy sepisovalo na chodbě před schůzkou.“* V jednom případě komunikační parter uvedl, že se stále snaží rodičovský plán vyplnit na OSPODu s těmi rodiči, kteří chtějí nebo se kterými je domluva snazší.

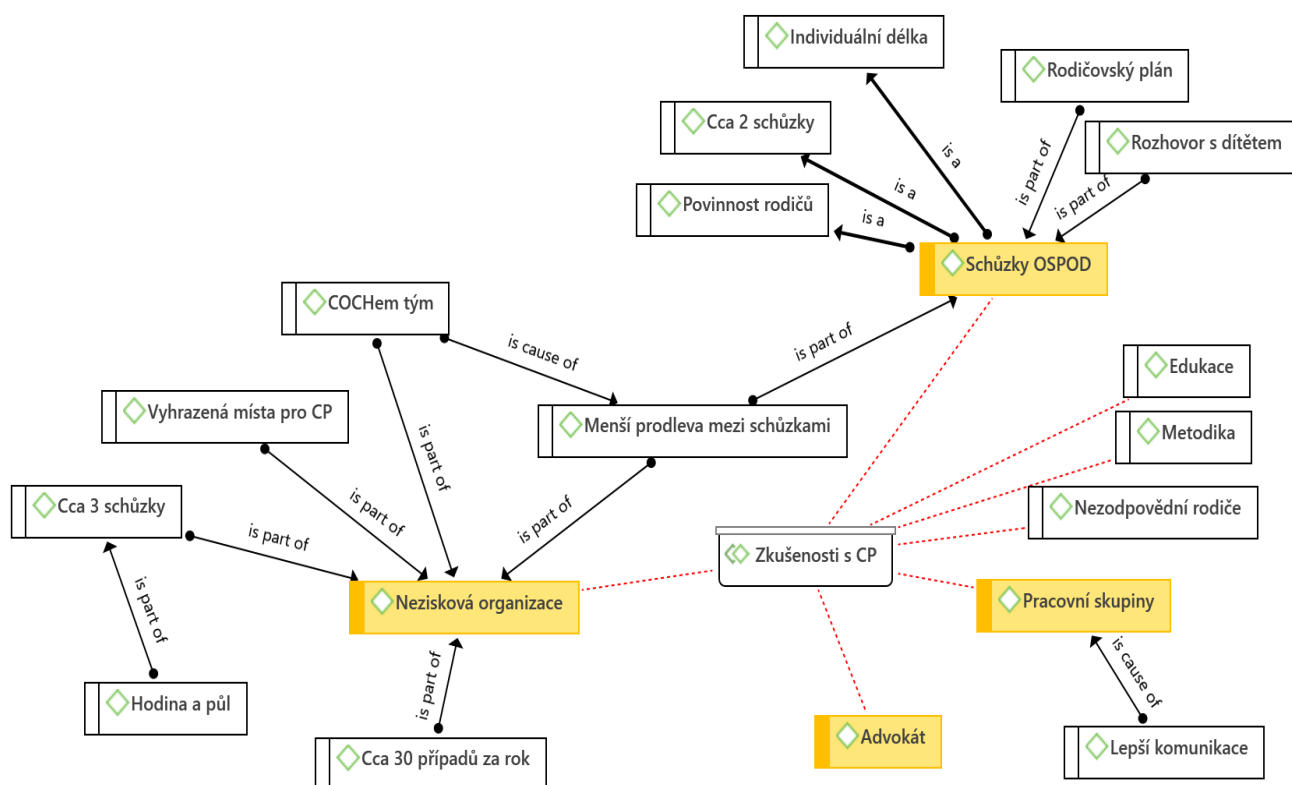
NEZISKOVÉ ORGANIZACE

Jak uvádí pracovníci v neziskových organizacích, na rozdíl od OSPODu mají postavení spíše pomocné. Jak zmiňují, nemají pravomoc rodičům nic nařídít pouze mohou podat doporučení a snažit se o zmírnění konfliktní situace. Komunikační partner uvedl, že v ojedinělých případech podávají edukaci rodičům, a to v případě, že si rodiče vyberou kontaktovat neziskovou organizaci jako prvotní subjekt. Tato edukace je ale spíše základní a následuje přesměrování na OSPOD. V případech, kdy rodiče do neziskové organizace pošle OSPOD či soud, poskytují intervenční pomoc. Svou roli popisuje KP11 takto: *„Nejsme zapsaní mediátoři ani v rámci sociálních služeb neposkytujeme terapeutickou pomoc, ale spíše takovou krizově intervenční formu nějaké pomoci, zpracování emocí z té změny ... poskytnutí prostoru a podpory pro rodiče.“* Komunikační partneři, kteří pracují na bázi pomoci v mezilidských vztazích se setkávají s rodiči, kteří jsou posíláni z OSPODu, aby s nimi dokázali najít společnou dohodu. Jak uvádí pracovníci, pokud se rodiče nedohodnou na OSPODU, právě takovéto organizace jsou záchrannou složkou před autoritativním rozhodnutím soudu. Neziskové organizace mají dle výzkumu s rodiči v průměru dvě schůzky, které trvají hodinu. Snaží se dovést rodiče k nalezení dohody, která bude vyhovovat všem. Dle rozhovorů se do neziskových organizací dostanou rodiče, kteří spolu mají větší neshody a nedokáží se domluvit. V praxi se stává, že pracovníci zde přichází do kontaktu s opravdu konfliktními rodiči, kteří nejsou ochotni se domluvit, proto jsou mnohdy v nalezení dohody celkově více neúspěšní. Komunikační partner KP10 situaci komentuje: *„Vlastně z větší části těch lidí se dohodnou na tom OSOPDu, takže my dostáváme opravdu ty rodiče, kteří se fakt nedohodnou a nedohodnou se nikde.“* Tuto situaci spojuje se zlepšením profesionality OSPODu, kde se postupně s rodiči naučili lépe pracovat. Ve výsledku měli tedy větší úspěšnost na začátku než teď. Komunikační partner uvedl, že v případě, kdy rodiče k dohodě nedospějí, nezisková organizace sepíše zprávu soudu, o neúspěšnosti a následně rodiče čeká soudní řízení, kde soud uskuteční autoritativní rozhodnutí.

Kategorie č. 4 – Zkušenosti s cochemskou praxí

Zkušenosti s cochemskou praxí má každý OSPOD s neziskovou organizací jiné. Odvíjí se to dle jejich způsobu zapojení, aplikace a dalších proměnných. Schéma č. 4 značí hlavní body, které se vyskytují v procesu a s kterými se subjekty v rámci cochemské praxe setkávají.

Schéma č. 4 – Zkušenosti s cochemskou praxí

Zdroj: Vlastní výzkum

Dle výzkumu OSPOD a neziskové organizace, které jsou zapojené do cochemské praxe využívají pracovní skupiny, které jim zaručují kvalitní komunikaci mezi nimi. Subjekty se pracovních skupin pravidelně účastní v dohodnutých intervalech. Z jejich zkušeností jsou skupiny opravdu nápomocné a pomáhají jim lépe fungovat v celém procesu. Jeden z OSPODů si na základě pracovních skupin vytvořil svoji metodiku, která je taktéž nápomocná v celém průběhu cochemské praxe. Dle jejich slov metodika obsahuje celý popsany proces, který si přizpůsobili vlastním podmínkám, a především popisuje role subjektů v procesu. Pomáhá každému, kdo chce koncept praxe pochopit a také každému novému zaměstnanci, který má po přečtení plný přehled o fungování cochemské praxe na určitém OSPODu. K tomuto se vyjádřil komunikační partner KP5: „Byla vytvořená

metodika, přesný postup, jak se bude postupovat, když se dohodnou, když se nedohodnou ... a pak se to právě jen upravovalo trochu, ale když je někdo nový tak koukne a ví to.“

Subjekty mají negativní zkušenost s nezodpovědnými rodiči, kteří nejsou ochotní se dopracovat k dohodě a přímo nemají zájem spolupracovat na východisku. Pracovníci uvedli, že někteří rodiče také schůzky opakovaně ruší, nedokáží se domluvit na společném volném termínu, či se na domluvenou schůzku neodstaví. Tento jev se dle výzkumu především objevuje v neziskových organizacích, kam rodiče docházejí po neúspěšném pokusu o domluvu na OSPODu.

Do cochemského procesu může také vstupovat advokát jako zástupce ochrany práv jednoho z rodičů. Zkušenost s advokáty je různorodá. Komunikační partneři uvedli, že někteří mají přímo negativní pohled a snaží se o sepsání požadavků přímo v neprospěch toho druhého. Také jsou ale právníci, kteří hájí smysl cochemské praxe, dochází případně i na pracovní schůzky a snaží se o dohodu ve prospěch obou rodičů. Každý má individuální pohled. K advokátům se komunikační partner KP8 vyjádřil takto: *„Občas to trošičku hodně i ztroskotává na tom, když mají advokáta „... jo že oni sem přijdou a mám ten pocit, jako že kdyby neměli ty advokáty, takže se dohodnou. Rodiče, když přijdou na druhou schůzku a předtím to stihli prodiskutovat s advokátem, tak už nejsou tolik svolní k dohodě.“*

Z výsledků vyplývá, že OSPOD s neziskovými organizacemi, které jsou v modelu zapojené, se snaží dělat menší prodlevy mezi schůzkami, aby byl naplněn faktor krátkého času, který je v praxi žádoucí. Nezisková organizace, která byla zapojena spíše dříve, situaci řešila dopředu vyhrazenými termíny konzultací s rodiči v cochemské praxi. Dle komunikačního partnera bylo toto pravidlo nápomocné se splněním časové lhůty, jelikož klasická čekací doba je mezi měsícem a šesti týdny. Další neziskové organizace, které mají cochemský model zaveden nyní, mají vyhrazené pracovníky, kteří jsou v COCHem týmu a jejich klienti jsou převážně rodiče v rozvodu.

NEZISKOVÉ ORGANIZACE

Jak uvedli komunikační partneři, neziskové organizace v cochemské praxi se snaží o dohodu rodičů v nejmenším možném čase. Také na ně působí tlak soudu, který nechce dlouhou dobu čekat na stanovení dohody. Proto při velké neochotě rodičů a předvídatelném neúspěchu je pracovníci posílají rovnou k soudu, aby mohl zasáhnout. Dle výzkumu do organizací, které působí formou spíše pomocnou, se rodiče dostávají po neúspěšném pokusu o dohodu na OSPODu. Pracovníci tedy zde mají za úkol je formou rozhovoru dovést k dohodě. Jedna z organizací pracuje s rodiči formou dva pracovníci na dva rodiče. Celá schůzka poté, dle zkušenosti, není tak náročná. Komunikační partner KP10, který pracuje s kolegyní, uvedl: *„Soustředit se hodinu a půl a táhnout ten rozhovor je jako obtížný, takže když je člověk ve dvojici, tak je to samozřejmě jako lepší ... jiné soustředění na koncentraci na nějaký doplňování a ten formát jako chlap se ženskou je samozřejmě nejlepší.“* Jak uvedli komunikační partneři, v průměru v neziskových organizacích vedou devadesátiminutové schůzky, které jsou předem domluvené. Průměrné maximum konaných schůzek jsou tři. Dále pracovníci uvedli, že v případě, že tyto schůzky nepostačují, se již rodiče posílají k soudu, aby rozhodl za ně. Přibližně mají neziskové organizace třicet případů rodičů v rozvodu v rámci cochemské praxe.

OSPOD

Celý proces cochemské praxe má nejčastěji počátek na OSPODu. Některé OSPODy v rámci cochemské praxe mají povinné schůzky, na které rodiče musí dojít. Pracovníci uvedli, že se většinou jedná o dvě schůzky, kde se formou rozhovoru snaží vytvořit dohodu mezi rodiči. Délka schůzek je individuální, ale vždy se pokoušejí nepřesáhnout dvě hodiny. Dle zkušeností záleží na rodičích a jejich míře ochoty se dohodnout. Komunikační partneři svoji edukativní roli na OSPODu popisují jako úkol seznámit rodiče s jejich právy a povinnostmi a se vším co bude následovat. Dle zkušeností se v této fázi „na oko“ dohodnutí rodiče dozvědí něco nového, o čem nevěděli a neměli zatím prostor debatovat. Proto se někdy stává, že po první schůzce s pracovníky odcházejí více naštvaní. KP5 to shrnul takto: *„Já mám třeba zkušenost takovou, že přijdou dohodnutí, prostě už mají podepsanou dohodu jenom jí předložit soudu a schválit, ale sekne se to na tom, že nevěděli, třeba že je možnost společné péče a nebo když se začne řešit výživné, o kterém se tady taky bavíme ... „*

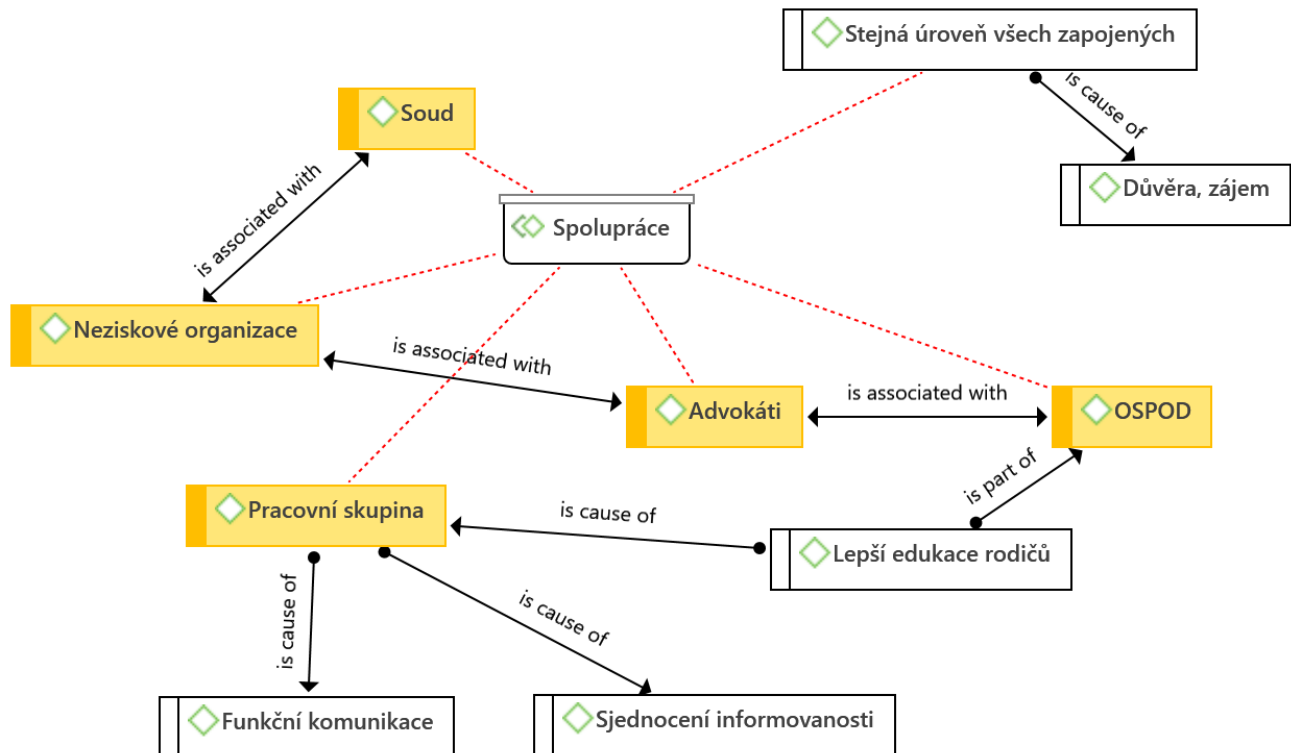
Některé OSPODY mají zkušenosti s rodičovským plánem, který je nástrojem pro sepsání dohody a následně se předkládá soudu. Tyto zkušenosti jsou ve výsledku negativní, jelikož několika OSPODům se tento nástroj neosvědčil. V tomto si model přizpůsobili a rodičovský plán nahradili pouze rozhovorem o něm, či sepsáním záchytných bodů.

Komunikační partneři se shodli na tom, že úkol OSPODu je v první řadě hájit zájmy dítěte, proto je důležitá schůzka s dítětem, která většinou následuje po první schůzce s rodiči. Pracovníci si v praxi dávají velký pozor, aby dohoda byla sepsána v souladu se zájmem dítěte. V praxi to komentuje KP8 takto: *„Určitě první schůzka s rodiči, pak druhá čistě probíhá s dítětem, kdy mi tady hovoříme, identifikujeme ten jeho názor na tu aktuální situaci a pak se může stát, že tady s těmi rodiči se sejdem třeba ještě znova.“* Dva komunikační partneři se shodli na složité participaci dítěte v procesu. V praxi se setkávají s rodiči, kteří o rozvodu nechtějí svému dítěti říci, a proto se mnohdy tyto informace dozvídají od pracovníků OSPODu, kteří s nimi dělají rozhovor. Z právního pohledu je to v pořádku, z lidského již někdy není. Komunikační partner uvádí, že OSPOD může rodičům pouze důrazně doporučit, aby si s dítětem promluvili, ale nemá pravomoc nic nařizovat. Proto se dle zkušeností mnoho dětí v rozvodovém procesu trápí.

Kategorie č. 5 – Spolupráce subjektů

Schéma č. 5 poukazuje na způsob fungování spolupráce mezi odborníky, které vstupují do procesu cochemské praxe v Jihočeském kraji. Mezi hlavní specialisty, kteří se vyskytovali nejčastěji patří: OSPOD, soud, neziskové organizace, mediátoři a advokáti.

Schéma č. 5 – Spolupráce subjektů

Zdroj: Vlastní výzkum

Dle výzkumu se v Jihočeském kraji do cochemské praxe zapojují opatrovníčtí soudci, pracovníci OSPODu a pracovníci doprovázejících organizací. Ve výjimečném případě se objeví advokát, který v rámci cochemské praxe spolupracuje.

Všichni komunikační partneři popisovali komunikaci mezi odborníky jako kvalitní, zvláště ti, kteří mají cochemskou praxi zavedenou. V rámci cochemského modelu fungují pracovní skupiny, které mají zavedené ve čtyřech případech. Pracovní skupiny, dle zkušeností, slouží k lepší orientaci v rámci procesu, sdílení zkušeností, případů, objasnění toho, co se za poslední dobu událo a k případnému vyladění chyb. Ve dvou případech se schází jednou za půl roku, v dalších dvou přibližně jednou za 3 měsíce. Komunikační partner KP8 řekl: „Komunikujeme perfektně, hodně bez problémů. Myslím

si, že všichni mají velký zájem o to, aby to u nás fungovalo.“ Pracovníci potvrzují, že kvůli pracovním skupinám zůstávají subjekty v kontaktu a mohou se dohodnout na informacích, které pak dále interpretují rodičům. U OSPODů, které cochemskou praxi zavedenou nemají, komunikace s dalšími subjekty není tak častá, ale je také na dobré úrovni. K7 hodnotí komunikaci takto: „Komunikujeme dobře a nejvíce asi s OSPODem, máme to tak nastavené, že z OSPODu zavolají tehdy, když potřebují něco rychle vyřešit nebo potřebují s něčím pomoci.“

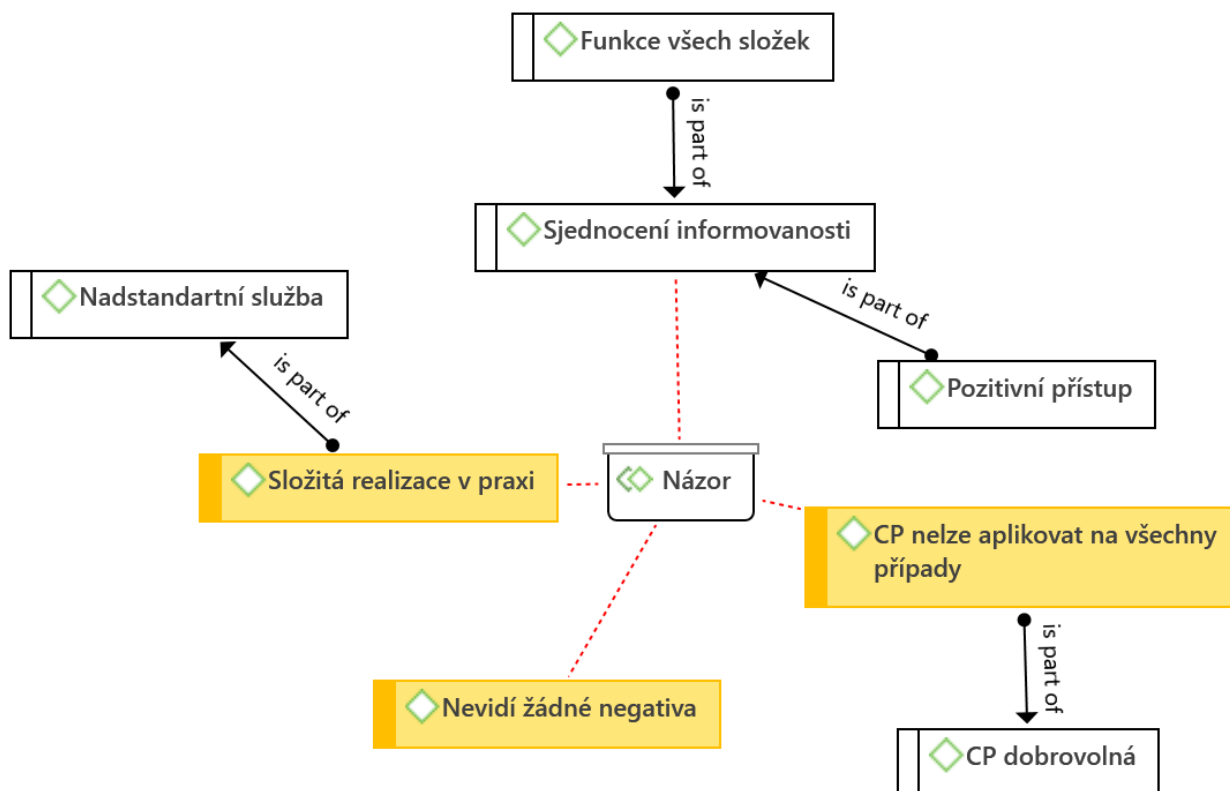
Dle výzkumu, kvůli pracovním skupinám se také OSPOD, který má cochemskou praxi zavedenou nebo využívá některé prvky, výrazně zlepšil v jednotné edukaci a rodiče pak přichází k soudu informovaní a dohodnutí na všem potřebném. K10 se vyjádřil: *„Kolegyně na OSPODu se hodně profesionalizovaly, dělají velké kroky v edukaci, takže větší částí těch lidí se dohodnou na OSPODu.“*

Komunikační partneři také mluvili o sjednocení úrovně subjektů, která se uvádí jako jeden z prvků cochemské praxe. Na toto téma bylo několik názorů, které byly většinou pozitivní. KP7 například uvedl: *„Neziskovky dřív byly viděny třeba jinou optikou než soud. A ten cochem to tak jako zrovnoprávnil, že jsme se i osobně poznali ... je taky hrozně přínosné, že máme na sebe kontakty.“* Pracovníci uváděli pozitivní vliv na vztahy, které se více prohloubily, vytvořila se větší důvěra a zájem interdisciplinární spolupráce.

Kategorie č. 6 – Názor na cochemskou praxi

Tato kategorie je zaměřená na názor komunikačních partnerů OSPODu a neziskových organizací na cochemskou praxi v Jihočeském kraji.

Schéma č. 6 – Názor na cochemskou praxi

Zdroj: Vlastní výzkum

Názor na cochemskou praxi byl velice různorodý. Nejčastěji se objevoval názor pozitivní, který vysvětloval přínosy tohoto modelu. Nejvíce se vyskytovaly výhody: rodiče se nevrací zpět do systému, kvůli cochemské praxi spolu dokáží komunikovat, pracovníci i rodiče mají motivaci pro lepší práci a odchází spokojení. Několik komunikačních partnerů odpovědělo, že na cochemské praxi nenašlo zatím žádné negativum. KP8 situaci vystihuje takto: „*Jsmo s tím všichni velice moc spokojeni a máme pocit, že je to mnohem lepší, než když se to bylo v době, kdy s rodiči ty rozhovory, to poučení nebylo vedeno.*“

Dalším názorem, na kterém se komunikační partneři shodli je, že cochemskou praxi nelze aplikovat na všechny rozvodové případy. Pracovníci uváděli jeden z důvodů jako

nezodpovědné rodiče, kteří se nechtějí domluvit za žádných okolností a žádný přístup jim nedokáže pomoci. Další uváděnou možností může být vysoce konfliktní situace, kdy rodiče nedokáží sedět v jedné místnosti, natož společně komunikovat. S tím souvisí i případy rodiče manipulátora či případy domácího násilí, kde aplikace cochemské praxe je dle pracovníků zcela nepřijatelná. Jeden komunikační partner uvedl, že někteří rodiče potřebují více času na vyřešení společných sporů, které mají hloubkový charakter, aby následně mohli vydiskutovat formu péče po rozvodu. KP10 řekl: *„Chápu to, že to je jenom nějaká podpora v to, aby rodiče došli k soudu, ale samozřejmě, když se na to kouknu z toho psychosociálního hlediska, tak je to pro některé strašně krátká intervence.“* Dle názoru všech je cochemská praxe jak pro subjekty, tak pro rodiče dobrovolná. Vyskytují se i případy, kdy rodiče jsou s tímto modelem seznámeni a odmítnou tímto procesem projít. KP3 se vyjadřuje: *„Musí mít k tomu všichni pozitivní přístup, protože cochemská praxe v zákoně nikde není upravená tak je to v podstatě na bázi dobrovolnictví.“*

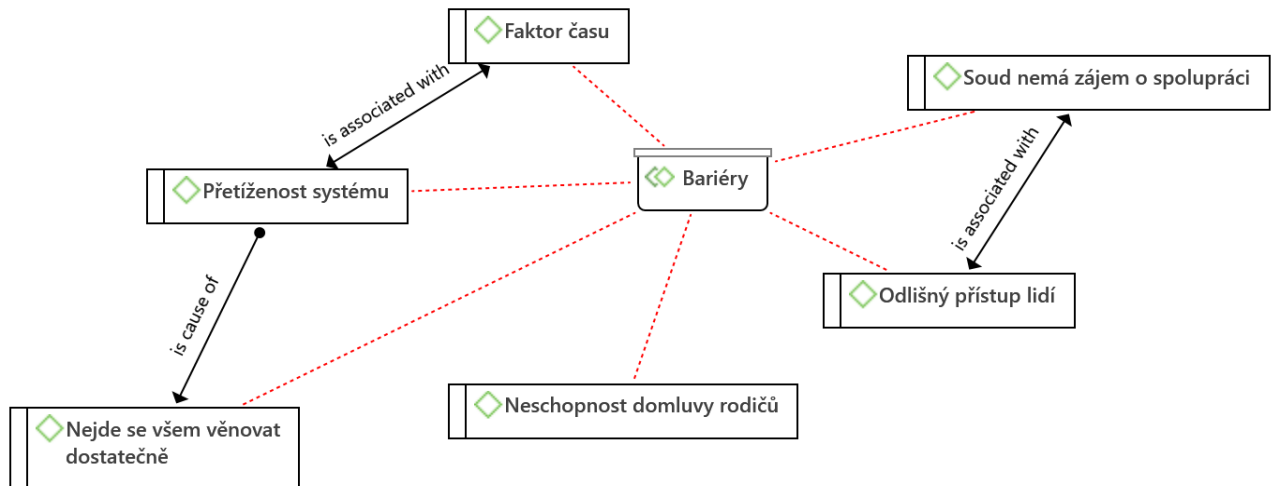
Zde je i vystižen názor, že cochemská praxe funguje pouze za určitých podmínek. Komunikační partneři mají názor, že mimo pozitivního přístupu musí fungovat všechny subjekty stejně, dle domluveného postupu. Subjekty by všem měly předávat stejné informace a držet se stanovených lhůt, na kterých se dohodli, jak dále K11 zdůraznil: *„Je třeba, aby všichni dávali a dostávali stejné informace. Každý rodič musí být veden stejným procesem.“*

Dle výzkumu má cochemská praxe složitější realizaci, kvůli které není tolik využívána. Někteří zastávají názor, že cochemská praxe je nadstandartní služba OSPODu, která je příliš složitá a již v systému funguje soud, který má rozhodovací funkci. KP2 se vyjádřil: *„Určitě to není tak, že bychom s rodiči něco sepsali nebo se je snažili přivést k nějaké dohodě. To můžou dělat advokáti a pak už to je předmětem soudního řízení.“* Pár komunikačních partnerů také uvedlo, že mnoho rodičů se domluví i bez cochemské praxe a pomocného zásahu některých subjektů. Dále se také shodli na větší časové zátěži, která je pro pracovníky nežádoucí, kvůli množství případů, které musí řešit. Ti, kteří mají cochemskou praxi zavedenou se shodli na faktu časové zátěže, která se ale v budoucnu vyplatí a po nějaké chvíli měli naopak práce méně.

Kategorie č. 7 – Bariéry v procesu

Schéma č. 7 popisuje bariéry, které se objevují v oblasti realizace cochemské praxe u pracovníku OSPODu a pracovníků v neziskových organizacích.

Schéma č. 7 – Bariéry v procesu

Zdroj: Vlastní výzkum

V oblasti realizace cochemské praxe se setkáme s několika bariérami, na kterých se většina komunikačních partnerů shodla. Někteří pracovníci zatím nenašli v jejich procesu bariéru žádnou. Dle schématu se jako největší překážka jeví přetížení systému, která se vyskytuje jak na pracovištích OSPOD, tak v neziskových organizacích. Pracovníci uvádí jeden z hlavních prvků cochemské praxe, na který by se mělo velmi dbát, a to, provést rodiče celým procesem v co nejkratším možném čase. Je zde důležitý faktor času, jelikož mezi schůzkami a soudním jednáním by měla být malá časová prodleva. To se v praxi zdá jako nesnadný úkol, který pracovníkům znemožňuje cochemskou praxi zcela zavést. Komunikační partner KP2 říká: „Cochemskou praxi beru jako nadstandardní službu, kterou my tady z hlediska počtu případů nemůžeme úplně praktikovat. Neumím si to představit, že bychom každé rodiče si sami zvali a s každým tohle dělali.“ Dle výsledků personální oblast není tedy natolik rozsáhlá na velké množství klientů. Pracovníci poté nemohou mít častější schůzky s rodiči či s nimi pracovat na rodičovském plánu. Komunikační partneři, kteří mají cochemskou praxi zavedenou nebo se ji zavést snaží, také připouští, že je časově náročnější, ale z budoucího hlediska se vyplatí. Komunikační partner KP5 poznamenal:

„Je to práce na začátku, která se ale dlouhodobě vyplatí, když to jede dobře. Rodiče se pak již většinou nevrací zpátky do systému.“

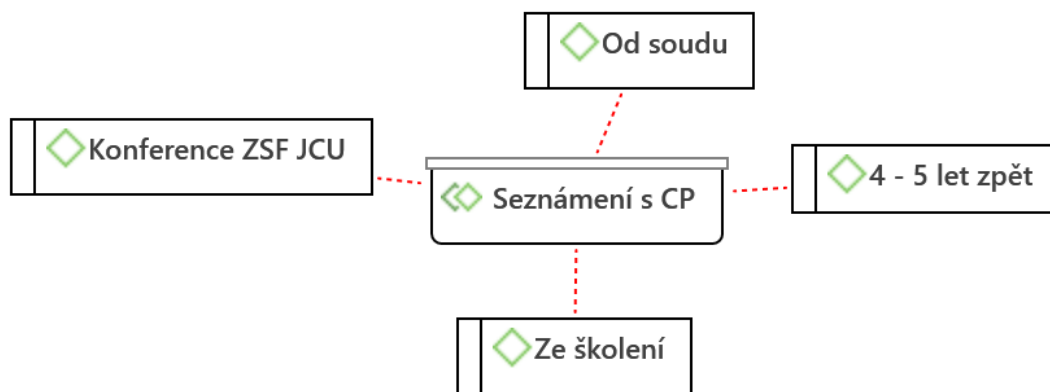
Další velkou bariérou, která se vyskytovala čteněji, je soud. Můžeme ji také označit za hlavní příčinu nevyužívání cochemské praxe. Odlišný přístup lidí ke cochemské praxi má za následek většinou nespolupráci rodičů nebo soudu. Největší překážkou jsou soudci, jelikož každý má svůj názor a někteří s cochemskou praxí nesouhlasí. KP3 uvedl: *„Pokud model cochemské praxe neakceptuje soud, tak potom už se s tím těžce pracuje.“* KP1 na toto téma vysvětlil: *„Soudy nemůžou mít žádnou metodiku, ty nikdo neřídí. Ty jsou nezávislé, takže postupují, jak chtějí.“* Dle názoru pracovníků, by v celém procesu cochemské praxe měl být každý ze vstupujících odborníků na stejné úrovni. Z výzkumu ale vyplynulo, že zavádění cochemské praxe většinou záleží na postoji soudu, jelikož není v ničí pravomoci soudu nařizovat postup, dle kterého má pracovat. Proto v praxi je kladný názor soudu důležitou složkou, bez které se cochemská praxe nedá aplikovat.

S tím souvisí fakt, že se pracovníci setkávají s rodiči, kteří se přímo dohodě brání, a tak na ně funguje pouze autoritativní rozhodnutí soudu. Rodiče se mnohdy hádají, protože chtějí a nelze jim tedy pomoci. Někteří komunikační partneři se také shodli, že je prospěšné, když v celém procesu je někdo, kdo má pravomoc rozhodnout celou situaci. KP5 upřesnil: *„Je nějaký procento rodičů, se kterými se nejde domluvit vůbec, protože naopak chtějí vyvolávat větší konflikty.“* KP1 sdílel tento názor také: *„Mnoho lidí tomu nevěří. Realita je taková, že se prostě spousta lidí opravdu nechce dohodnout.“*

Kategorie č. 8 Seznámení s cochemskou praxí

Schéma č. 8 popisuje způsob a dobu seznámení pracovníků OSPODu a neziskových organizací s cochemskou praxí.

Schéma č. 8 – Seznámení s cochemskou praxí

Zdroj: Vlastní výzkum

V této kategorii se odpovědi komunikačních partnerů téměř nelišily. Nejvíce komunikačních partnerů se o cochemské praxi dozvědělo ze školení. Většinou od OSPODU či soudu, který cochemskou praxi má zavedenou. Například neziskové organizace byly školeny od Justiční akademie. Některé OSPODY jezdily na školení do Kroměříže, jiní například do Prahy. Z výzkumu také vyplynulo, že se informace o cochemské praxi předávají mezi OSPODY. Komunikační partner KP3 o seznámení hovořil: „Slyšeli jsme o tom už před několika lety, různě se o tom začalo mluvit na školeních ... nějaké OSPOD jakoby z východních Čech, které vlastně přijely, nám předávaly informace, co a jak, jak to tam mají zavedené.“ Také se odpovědi shodovaly s prvním seznámením na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Několik komunikačních partnerů se o cochemské praxi dozvědělo od soudců, kteří tento model chtěli zavést. Například komunikační partner KP5 uváděl na toto téma: „Už se o tom začalo mluvit na soudu, kde vlastně opatrovnícký zastával názor, že ne za každou cenu je zapotřebí narušovat soukromí rodiny, protože dřív to bylo nastavené, když byly i úpravy poměrů, takže soud pokaždé žádal ošetření v rodině.“

Časový rámec byl velmi stejný. Většina pracovníků o cochemské praxi poprvé slyšela 4–5 let zpět, takže kolem roku 2018. Někteří se tento postup snažili aplikovat již dříve a až posléze se dozvěděli, že jednájí v souladu s cochemskou praxí. Komunikační

partner KP1 uvedl: „Dříve se razil jako přístup, že vlastně jakmile jdou ti rodiče k soudu, tak dle mojí zkušenosti, kterou jsem měl, tak OSPOD po nich šel jako po lidech, kteří něco provedli, tomu jsem se chtěl vyhnout, takže jsme sestavili systém, jak mluvit s rodiči, vše jim říkat stejně, říkat co jde a co ne.“

5. Diskuze

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala tématem cochemské praxe z pohledu sociální práce s rodinou. Cílem této práce bylo přiblížit cochemskou praxi v rámci sociální práce a zmapovat její využívání v Jihočeském kraji. Byly stanoveny tři výzkumné otázky. Měly zjistit jaká je četnost využívání cochemské praxe v Jihočeské kraji, jaký postoj mají pracovníci OSPODu a neziskových organizací a jaké faktory ovlivňují využívání cochemského modelu. K naplnění cíle byla využita kvalitativní metoda výzkumu, forma dotazování a technika polostrukturovaného rozhovoru. V polostrukturovaném rozhovoru jsem spatřila velkou výhodu v průběhu rozhovoru, kdy jsem mohla otázky prohazovat, ubírat či doplňovat. Lépe jsem si ověřovala informace a v tématu mohla prodiskutovat více detailů. U všech komunikačních partnerů, s kterými jsem se setkala osobně, jsem rozhovor realizovala v jejich kancelářích na OSPODu či v neziskové organizaci. Komunikační partneři tedy byli ve svém známém prostředí a mohli být více uvolnění. Na výzkumné otázky odpovídali upřímně a snažili se odpověď vždy rozvinout.

Časové možnosti subjektů

Jedno z témat, které se často objevovalo je přehlcení celého systému a tím problém s časovými možnostmi. Komunikační partneři, kteří nemají cochemskou praxi zavedenou, nejvíce zmiňovali důvod nedostatečné časové možnosti a málo personálu na množství případů. Cochemská praxe má být rychlý proces, který provede rodiče rozvedem za co nejkratší dobu (Nováková, 2020). Ve své podstatě má být cochemská praxe rychlým procesem, kterým se rodiče a hlavně děti, nebudou tolik emočně zatěžovat. Z určitého pohledu se tahle zátěž přesouvá na pracovníky OSPODu a neziskových organizací, kteří si tím mohou přidělat práci. V praxi pro některé pracovníky není v rámci jejich možností trávit s každým rodičem čas na schůzce a edukovat ho o tom, jak najít společnou domluvu. Jeden z komunikačních partnerů vysvětlil, že cochemskou praxi bere jako nadstandartní službu, na kterou z důvodu množství případů není čas. Nedovede si představit, že by tento model měli zavést. S tím se shodoval i další komunikační partner, který uvedl: „... *kdyby k tomu ten soud přistoupil, tak asi za současného personálního obsazení našeho oddělení bychom to asi úplně nezvládali uskutečnit.*“ Myslím, že práce s lidmi v konfliktu je psychicky náročná a musíte k ní mít hodně motivace. V neziskových organizacích, kde se setkávají s ještě

těžšími případy neshod, musí být vedení k dohodě těžké. Jak uváděl jeden komunikační partner, někdy by potřebovali více času a hlubší intervenci pro usmíření rodičů.

Na druhou stranu ti komunikační partneři, kteří cochemskou praxi mají zavedenou, zastávají jiný názor. Všichni se shodli na tom, že ze začátku to určitou dobu práci přidělovalo. Dle Novákové a kol. (2023) v cochemském modelu jsou přípravy velmi důležité, je třeba se sejít v rámci interdisciplinárního týmu a domluvit se na celém fungování – na tom, co chceme změnit a proč. Proto začátek cochemské praxe přiděluje více práce. Každá lokalita vyžaduje individuální přístup k zavedení, kvůli její specifičnosti, jiným dostupným službám, jinými odborníky a rozdílným složením společenských vrstev (Nováková, Cirbusová, Piskořová, 2020). Po adaptaci na cochemskou praxi, komunikační partneři, kteří ji mají zavedenou čtyři roky, uvedli, že nyní jim práce naopak ubývá. Z výzkumu vyplynulo, že s tímto tvrzením se především shodli ti, kteří cochemskou praxi aplikují. Toto tvrzení také uvedli někteří, co využívají prvky modelu. V tomto je znát zajímavý rozdíl. Pracovníci vidí méně práce především v tom, že se rodiče nevrací zpět do systému a neprobíhají velké konflikty, které se táhnou někdy i roky. Většina rodičů odchází spokojená a nemá více potřebu OSPOD či jiný subjekt kontaktovat. Toto tvrzení se ukazuje i v jiných městech, kdy například z evaluační zprávy z Mostu můžeme vyčíst, že po aplikaci cochemské praxe měli větší míru podílu dohod a největší změna nastala ve zkrácení průměru délky dní soudního řízení u většiny forem rozhodnutí (Květoň a Fanta, 2019)

Dle mého názoru, je pochopitelné, že některé OSPODy nemají na model kapacitu. Kvůli nedostatku personálu je zcela nemožné se přesunout na jiný průběh práce s rodiči a projít cestu adaptace. Také tomu nepomáhá velké množství rodičů v rozvodu. Zůstává zde ale fakt, že by si časem OSPOD tímto modelem ulehčil práci, kvůli méně trvajícím rozporům rodičů, kteří v systému zůstávají úmyslně dlouho, aby na druhého partnera mohli házet „špínu“. Nespokojení rodiče se také vrací do systému, například stálým podáváním odvolání, která těmto nekonečným procesům také nepomáhá. U komunikačních partnerů, kteří cochemskou praxi zavedenou mají, je příjemné vidět jejich zápal pro práci a smysl, který jim dává. I přes větší obtížnost na začátku je dobré, že se model dlouhodobě vyplácí a myslím, že by bylo dobře, kdyby se praxe rozšířila, tam kde je to alespoň trochu možné.

Neaplikovatelnost na všechny případy

Další z témat, která se opakovala, je neaplikovatelnost cochemské praxe na všechny případy rozvodů. Zde se v praxi objevují zkušenosti s různými typy rodičů, kteří mají své individuální potřeby a nedokáží se například přizpůsobit tomuto modelu. Komunikační partneři často opakovali, že cochemská praxe nevyhovuje každému rodiči nebo ji nelze upotřebit na všechny situace.

Klimeš (2015) popisuje rodiče, se kterými v rámci cochemské praxe nelze spolupracovat:

- Rodiče, kteří mají těžké psychopatologické poruchy či morální narušení,
- rodiče, kterým se dlouhými a extrémními boji o dítě zcela změnil charakter a objevuje se psychopatické jednání.

V praxi se bezprostředně tyto případy vyskytují. Například, kdy jeden z rodičů je manipulátor, rodiče se hádají, protože záměrně chtějí, nedokáží spolu sedět v jedné místnosti, jeden z rodičů má duševní onemocnění či zde probíhá nějaký jiný závažný trestný čin (domácí násilí). Při vyskytujících se trestných činech nelze ani v okrajovém případě přemýšlet nad uzavřením dohody. Dle komunikačních partnerů někteří rodiče bojují tak neústupně a bohužel již pouze za sebe, že nedokáží vytvořit domluvu s ohledem na dítě. Pracovník z neziskové organizace uvedl, že by uvítali v některých případech individuální schůzky, po kterých by až následně probíhala společná. Lépe by se pracovalo právě s těžšími případy rodičů v rozvodu.

Cochemská praxe je aplikovatelná na rodiče, kteří bojují za rodinu jako za celek a nehledí pouze na svůj zisk. Teorii tohoto fungování můžeme přiřadit k Věžňovo dilematu, které je součástí vědecké disciplíny teorií her (Chvoj, 2013). Autor popisuje Věžňovo dilema a poukazuje na situaci, kdy žádná ze soupeřících stran nedokáže získat dostatek výhod, k tomu, aby se jí vynahradily následky zrady ze strany druhé. V převedení do praxe – rodiče (nebo pouze jeden) pokud půjdou cestou zrady, dopady z celé situace budou pro oba či jednoho velmi negativní a na dítě to bude mít vždy traumatizující vliv. Zatímco pokud budou oba spolupracovat, ustoupí a sleví případně na svých požadavcích, v poměru s finální úspěšnou dohodou, negativní následky jejich ústupu budou minimální. Myslím, že v žité praxi se občas stává, že právě zrada a manipulace ve vlastní prospěch je ta cesta, která se vyplácí více. Cochemská praxe má proto za úkol korigovat průběh řízení tak, aby si rodiče uvědomili, že nejvýhodnější je

jednat v celkový prospěch všech. Subjekty musí být v harmonii s touto myšlenkou a také jednat v souladu s nejlepším zájmem expartnerů a dítěte. Dle výzkumu v případech, kdy se manipulace objeví, je velmi složité se snažit o domluvu. Právě tyto případy se v praxi jeví jako neřešitelné pomocí cochemské praxe a musí vstoupit autoritativní rozhodnutí soudu. Dle některých komunikačních partnerů je dobré, že existuje subjekt, který má nad rodiči velkou moc, protože nic jiného na některé rodiče nefunguje.

Zapojení subjektů

Právě toto téma souvisí s kooperací všech subjektů v rámci interdisciplinární spolupráce, kdy Nováková (2023) uvádí, že profesionálové jsou si rovni a jejich příspěvek k situaci je rovnocenný. Ovšem v praxi, se někdy rovnocennost ukázala jako nefungující právě v souvislosti s nepřizpůsobivými rodiči. Myslím, že kompetence subjektů nemusí být rovnocenné, ale měly by zasáhnout právě tehdy, kdy je nejvíce potřeba a tím se doplňovat v celém průběhu. Z výzkumu bylo zjištěno, že OSPOD, který má cochemskou praxi zavedenou, je také dohodnutý se spolupracujícím soudem na situace, kdy rodiče nechtějí dorazit na edukační schůzku, a soud jim tedy může poslat nařízení.

Se spoluprací také souvisí některé názory, které se objevovaly v oblasti dobře nastavené komunikace i bez cochemské praxe. Komunikační partneři uváděli, že je běžné, že se spolupracuje, kooperuje a OSPODy se soudy mají skoro vždy dobré vztahy. Polák, (2017) mluví o rozdílu kooperace, kdy cochemská praxe má dát této spolupráce vyšší úroveň. Aktéři by měli zastávat stejnou filosofii, následný sjednocený postup s výsledkem, finálních většinových řízení, končící nevnučenou dohodou.

Soudy jako hlavní složka

Jak uvádí Dostálová a Killárová (2015), soud pro svou pozici a respekt hraje v cochemské praxi hlavní roli. To se ukázalo i v praxi. Jak vyplývá přímo z čl. 81 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb. soudci jsou ve svém výkonu nezávislí a jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat.

Cochemská praxe je zavedená tam, kde s touto myšlenkou modelu souzní soud. V místech, kde cochemská praxe není, je většinou důvodem nezájem soudu praxi zavést. I kdyby se jakýkoliv jiný subjekt všemožně snažil, nedokáže model aplikovat

bez přijetí názoru všech opatrovnických soudců. Je důležité, aby praxi přijali všichni soudci a dělali stejný postup. To se potvrdilo v praxi, kdy se na soudu objevili noví soudci, kteří se zavedenou praxí nesouhlasili, a tak se muselo upustit od jejího využívání. Na otázku pracovníků, proč soudci mnohdy s touto myšlenkou nesouzní, se nejvíce vyskytla odpověď, že jejich důvody neznají. V případech, kdy komunikační partneři odpověděli jinak, se vyskytovaly důvody, že se brání změn, nevidí v tom smysl, udržitelnost či mají své zaseté postupy. Také se objevil důvod, že soudci s rodiči dokáží sepsat dohodu a mají úspěšné výsledky i bez cochemské praxe. Jak uvádí Klimeš (2015) v systému se musí objevit „osvícený“ soudce, který chce pracovat s lidmi v tomto smyslu, poté k sobě může nabírat profesionály z ostatních oblastí. Naopak to nefunguje. Ve výzkumu byl tedy nejčastěji uveden soud, jako největší bariéra či hlavní důvod neaplikovatelnosti cochemské praxe.

Cochemská praxe – ano nebo ne

V praxi se objevuje myšlenka, že cochemská praxe není zcela zázračný přístup, který by zde již předtím nefungoval. Někteří komunikační partneři konstatovali, že tento postup se snažili zavést již dříve a až po několika letech se dozvěděli, o existenci tohoto modelu. Není to tedy pro ně „zázrak“, který vyřeší všechny problémy. Uváděli také, že mnoho prvků již vychází se zákona, například KP3 řekl: *„Opravdu já jsem říkal, tak se domluvili prostě bez jakéhokoliv cochemu jo, protože jsou nastaveny nějaké věci, že jo, když to řeknu z ústavního soudu, třeba že, ústavní soud jasně říká, že nejlepším zájmem dítěte je péče obou těch rodičů, a když jako to není možné, aby tam byla třeba společná péče, tak nastává „střídavka“ atd.“*

Cochemská praxe nevyplývá ze zákona, není nikde upraven přesně její postup a není nikde uvedeno, že je nutná její aplikace. Proto celý tento model staví na dobrovolnosti. Subjekty ji zavádí dobrovolně, a i dobrovolně je využívána rodiči. A právě tato dobrovolnost může být někdy velké mínus cochemské praxe. V praxi se najdou jedinci, kteří manipulují, vyhýbají se povinností, či všemožnými způsoby odmítají spolupráci. Je pak složité jednat se všemi v jejich nejlepším zájmu.

Z mého pohledu OSPODy, které neaplikují cochemskou praxi ani její některé prvky, se mi svým přístupem vzdalovaly. Zdálo se mi, že mají příliš zaostalé postupy, které narušují soukromí rodiny a mnohdy spíše přitěžují situaci. Je pochopitelné, že aplikace této praxe není vždy možná a jednoduchá. Ale například společné schůzky rodičů by

měly být základem pro každý OSPOD. V praxi by se tím zabraňovalo případnému tvoření společenství, častým telefonátům, či prohlubujícím se konfliktům. Každý rodič by měl vědět, co ho čeká v rozvodovém procesu, a tak edukace rodičů je v této práci další důležitý prvek. Klíčový bod je ve všech případech dítě, kdy právě na něj směřují kompetence OSPODu, ve funkci kolizního opatrovníka. Správná práce s rodiči je důležitý element týkající se nejlepšího zájmu dítěte. Cochemská praxe je mnohdy těžko aplikovatelná v praxi. OSPODy, které nemají dostatek personálu, nemohou vykonávat cochemský model kvůli složitému začátku, kdy se vše musí domluvit a začít se adaptovat na změny v postupu.

Dle mého názoru nejdůležitější body jsou:

- Stejný pozitivní názor všech subjektů ke cochemské praxi,
- přesně daný, dodržovaný postup, o kterém jsou odborníci informováni
- dostatek personálu ke správně věnovanému času rodičům a dítěti.

Myslím že, pokud jsou tyto body splněny, je dobrý předpoklad k zavedení funkční cochemské praxe, která je dle mého názoru příznivým nástrojem pro práci s rodiči. OSPODy, které tento model zavedený mají, odvádějí výbornou práci, která se vyplácí a myslím, že pokud jsou dobré podmínky na zavedení, je dobré se o tento model pokusit. Je ovšem také dobré respektovat neaplikovatelnost na všechny případy a předem zvážit její využití. Velice se mi líbil rozhovor od OSPODů, které model aplikují. Bylo vidět, jak jim tato práce dává smysl a mají skvělý systém, který každý dodržuje. Myslím, že komunikační partneři, kteří cochemskou praxi aplikují, odvedli skvělý kus práce a jsou dobrou motivací, ke správné práci s rodiči.

Odpovědi na výzkumné otázky:

- *Jaké jsou zkušenosti s využíváním Cochemské praxe v Jihočeském kraji?*

O termínu cochemská praxe měli povědomí všichni komunikační partneři. Objevili se i tací, kteří o modelu nevěděli, a proto odmítli poskytnout rozhovor. Jak vyplývá z výzkumu, v Jihočeském kraji využívání cochemské praxe může označit spíše za mírnější. Z dostupných informací cochemskou praxi nyní aplikují čtyři OSPODy v obcích s rozšířenou působností z celkových sedmnácti. S každým tímto OSPODem spolupracuje nezisková organizace, která plně aplikuje model cochemské praxe a byla zapojena do výzkumu.

Pro přehlednost byla vytvořena tabulka:

Tabulka č. 2: Aplikace cochemské praxe v Jihočeském kraji

OSPOD1,2 + nezisková společný soud	organizace	–	Začátek aplikace modelu před čtyřmi roky
OSPOD3,4 + nezisková společný soud	organizace	–	Začátek aplikace modelu před rokem
OSPOD5,6 + nezisková společný soud	organizace	–	Aplikace modelu v minulosti, délka zapojení přibližně dva roky

Zdroj: Vlastní výzkum

V případech zavedení cochemské praxe komunikují subjekty v rámci pracovních skupin, které kvalitně plní svůj úkol a naplňuje se mezi nimi kvalitní komunikace. Dále mají OSPODy zkušenosti s rodičovským plánem, který se ale jeví spíše jako nefunkční, převážně pro nespolehlivost některých rodičů.

- *Jaký postoj mají zúčastnění sociální pracovníci Cochemské praxe v Jihočeském kraji?*

Data z výzkumu ukazují převážně pozitivní názor na cochemský model. U OSPODů, které model nemají zaveden, je stejně pozitivní názor jako u těch, které model aplikují. V některých případech se objevilo pár negativních bodů, převážně v neaplikovatelnosti na každý rozvodový případ, v celkové nepotřebnosti této praxe či v příliš složité realizaci. Neziskové organizace, mají stejný pozitivní názor a negativní prvky se objevují ještě v menším množství.

- *Jaké faktory ovlivňují využívání Cochemské praxe v Jihočeském kraji?*

Z výzkumu vyplynulo, že největším faktorem, který negativně ovlivňuje realizaci, je nesjednocený pozitivní přístup opatrovnických soudců ke cochemské praxi. Tento nejednotný názor je velkou bariérou v rozvoji praxe v Jihočeském kraji. Občasnou bariérou také mohou být rodiče, kteří jsou mnohdy nepřizpůsobiví a vytvořit s nimi domluvu je nemožné. Pozitivní faktor ovlivňující realizaci můžeme najít v případech zavedení cochemské praxe, kdy pracovníci vidí smysl v této práci a zastávají společně jeden názor. Tímto bodem zajišťují funkční cochemskou praxi a pomáhají jak dětem, tak i rodičům.

6. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zmapování využívání cochemské praxe v Jihočeském kraji. Také byl zjištěn způsob zavedení procesu a fungování cochemského modelu v praxi. Tyto skutečnosti jsem zjišťovala pomocí polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky orgánu sociálně právní ochrany dítěte a s pracovníky v neziskových organizacích.

Z výsledků výzkumu je patrné, že čtyři z OSPODů v Jihočeském kraji mají plně zavedenou cochemskou praxi. Dva z nich začaly s aplikací před čtyřmi roky, další dva teprve před rokem, a proto jsou zatím v procesu adaptace. S těmito OSPODy plně spolupracují dvě neziskové organizace, které se cochemským modelem zcela věnují. Také se ukázalo, že na dvou OSPODech byla cochemská praxe zavedena v předešlých letech, konkrétně v roce 2018, 2019. Následně s celým procesem byli nuceni skončit kvůli nově příchozím soudcům, kteří neměli zájem v tomto modelu pracovat. Pracovníci zůstali u využívání některých prvků cochemské praxe, které aplikuje následná většina komunikačních partnerů z OSPODu. Dále z výsledků vyplynulo, že někteří komunikační partneři model nemohou využívat, kvůli celkovému přetížení systému a nedostatku času. Dle jejich názoru nemají kapacitu, aby mohli všem rodičům v rozvodu věnovat tolik času. Faktor času je v cochemské praxi velice důležitý, jelikož jeden z prvků této praxe zahrnuje krátký mezičas mezi schůzkami a soudním řízením. Při aplikaci cochemské praxe je velmi důležitý stejný pozitivní přístup všech zapojených subjektů. U OSPODů a neziskových organizací, které se do cochemské praxe zapojily, byl začátek adaptace těžší ale pracovníci zastávají názor, že v budoucnu se práce velmi vyplatí. Ti, kteří cochemskou praxi používají, vidí v modelu velký smysl a prezentují převážně pozitivní názor.

Negativní pohled soudů je v mnoha případech důvod, proč cochemská praxe nemůže být zavedena. Soud je nezávislý státní orgán, kterému nelze nic přikázat, proto se celé rozhodnutí odvíjí právě od přístupu opatrovnických soudců.

O tomto pojmu nemá mnoho lidí žádné informace, proto tato bakalářská práce může být přínosná pro obeznámení s cochemskou praxí a tím její další případné rozšíření do praxe. Práce poukazuje na negativní stránky, bariéry v procesu ale i řadu pozitiv, které se v praxi objevují. Tímto je tedy možné seznámit se se zkušenostmi pracovníků, kteří s modelem denně pracují.

7. Seznam použitých zdrojů:

1. BECHYŇOVÁ, V., KONVIČKOVÁ M., 2020. *Sanace rodiny: sociální práce s dysfunkčními rodinami*. Vydání třetí, aktualizované a doplněné. Praha: Portál. 151 s. ISBN 978-80-262-1624-7.
2. BERGER, M., GRAVILLON, I., 2011. *Když se rodiče rozvádějí: jak pochopit cítění dítěte a jak mu pomoci*. Praha: Portál, 136 s. ISBN 978-80-7367-843-2.
3. *Cochem.cz, z.s.* [online], 2015. Praha [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <https://www.cochem.cz/>
4. DOSTÁLOVÁ, S., KILLAROVÁ, T. Cochemská praxe - role zapojených profesí. *Právo a rodina*. Praha: WoltersKluwer, 2015, 17(7), s. 10
5. EVERETT, C. a EVERETT S. V., 2000. *Zdravý rozvod pro rodiče i děti*. Praha: Talpress, 212 s. ISBN 80-719-7169-3.
6. FIALHO A. J., 2012. *COORDINATED AND INTERDISCIPLINARY COOPERATION IN PARENTAL CONFLICT RESOLUTION: THE EXPERIENCE OF THE COURT OF DE COCHEM-ZELL* [online]. [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <https://www.cochem.cz/wp-content/uploads/2021/09/Interdisciplinary-Cooperation-Cochem-Praxis.pdf>
7. GABURA, J., 2012. *Teória rodiny a proces práce s rodinou*. Bratislava: IRIS. 318 s. ISBN 978-80-89256-95-2.
8. GJURIČOVÁ, Š. a KUBIČKA J., 2009. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 288 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2390-7.
9. *Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice* [online], 2011. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 280 s.

[cit. 2023-04-13]. ISBN 978-92-871-7274-7. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16804b2cf3>

10. HARTL, P., 2008. Poradenství. In: MATOUŠEK, O. a kol., *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, s. 83-116. ISBN isbn978-80-7367-502-8.
11. HOLÁ, L. et al., 2014. *Rodinná mediace v České republice*. Praha: Leges, 256 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-015-4.
12. HRUŠÁKOVÁ, M. et al., 2017. *Rodinné právo*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck. Academia iuris (C.H. Beck). 360 s. ISBN 978-80-7400-644-9.
13. CHVOJ, M., 2013. *Pokročilá teorie her ve světě kolem nás*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4620-3.
14. JANDOUREK, J., 2012. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada, 246 s. ISBN 978-80-247-3679-2.
15. JIRÁSKOVÁ, K., 2015. Zájem dítěte v rodičovském konfliktu z pohledu státního zástupce. In: R., Rogalewiczová a M. CIRBUSOVÁ. *ZÁJEM DÍTĚTE V SOUDNÍ PRAXI: Sborník příspěvků z konference pořádané Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí 17. 9. 2015 v Brně* [online]. Brno: Tribun EU, s. 11-15 [cit. 2023-01-03]. ISBN 978-80-263-1000-6. Dostupné z: https://www.cochem.cz/wp-content/uploads/2021/09/Zajem_ditete_v_soudni_praxi_sbornik.pdf
16. JOCHOVÁ, J. a kol., 2021. Rodina včera, dnes a zítra In: HAMPLOVÁ, D., *Rodina jako středobod života zdravé společnosti*. Praha: Společnost pro Svatováclavská studia, s. 5-15. ISBN 978-80-908340-1-9.

17. KLIMEŠ, J. *Otázka indikace a kontraindikace Cochemské praxe* [online]. In: . s. 1-5 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/cochemska_praxe.pdf
18. KNETLOVÁ, Z. a kol., 2017. *Čí je to hra?: zapojování dětí do rozhodovacích procesů jako promyšlená strategie při práci s rodinou ve sporech o dítě*. České Budějovice: Krizové centrum pro děti a rodinu. 215 s. ISBN 978-80-904854-6-4.
19. KODJOE, U. 2023. *Cochemer praxis. Kinderschutzorganisation Schweiz Eine Initiative für Trennungs- und Scheidungskinder* [online]. [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <https://www.kisos.ch/cochemer-praxis.php>
20. KOVÁŘOVÁ, D. et al., 2022. *Dítě mezi otcem a matkou*. Praha: EEZY, 210 s. ISBN 978-80-908391-8-2.
21. KRAUS, B., 2014. *Základy sociální pedagogiky* [online]. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 54 s. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://inpdf.uhk.cz/wp-content/uploads/2014/03/Socialni_pedagogika.pdf
22. KŘIVOHLAVÝ, J., 2008. *Konflikty mezi lidmi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 192 s. ISBN 978-80-7367-407-6.
23. KUCHAROVÁ, V., a kol. *Zpráva o rodině 2020*. Praha: VÚPSV, 2020, 251 s., 6. ISBN 978-80-7416-379-1.
24. KVĚTOŇ, V. a FANTA P. *Závěrečná evaluační zpráva: Cochemský model v ČR* [online]. 2019 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: http://www.pravonadestvi.cz/files/files/Martin-Benes_ZEZ-COCHEM.pdf

25. LACINOVÁ, L., 2012. *Psychologie pro praxi* [online]. 47. Karolinum, 95 s. [cit. 2022-12-05]. ISSN 1803-8670. Dostupné z: https://karolinum.cz/data/clanek/985/PPP_3-4_2012_Lacinova.pdf
26. LACINOVÁ, L., ŠKRDLÍKOVÁ P., 2008. *Dost dobří rodiče, aneb, Drobné chyby ve výchově dovoleny*. Praha: Portál, 160 s. ISBN 978-80-7367-442-7.
27. LEVICKÁ, J., 2004. *Základy sociálnej práce*. Trnava: Tlačové štúdio Váry, 170 s. ISBN 80-9688952-3-0.
28. MAJETNÝ, J., 2019. Dítě ve světě rozvodu a po něm. *Bulletin Kolibřík: pro mezioborovou spolupráci v oblasti duševního zdraví*. Naše rovnováha, 2019(2), 1-40.
29. MATOUŠEK, O. a kol., 2015. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál. 256 s. ISBN 978-80-262-0968-3.
30. MATOUŠEK, O. a kol., 2020 *Cochemská praxe v regionu Písek a Milevsko: Manuál zavádění Cochemské praxe pro zúčastněné profesionály* [online]. Písek: Prostor pro sociální práci [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: https://www.cochem.cz/wp-content/uploads/2021/10/Manual_zavadeni_Cochemske_praxe_pro_zucastnene_profesionaly.pdf
31. MATOUŠEK, O. a UHLÍKOVÁ Š., 2010. Sociální práce s rodinami v rozvodu. In: MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ P. a KOLÁČKOVÁ J. (eds.). *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin*. Vyd. 2. Praha: Portál, s. 57-74. ISBN 978-80-7367-818-0.
32. MATOUŠEK, O. a UHLÍKOVÁ Š., 2014. Rodina v rozvodu. In: MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ H. a kol. *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*. 2., rozš. vyd. Praha: Portál, s. 157-162. ISBN 978-80-262-0697-2.

33. MATOUŠEK, O., 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 161 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-864-2919-9.
34. MATOUŠEK, O., 2008. Práce s rodinou. In: MATOUŠEK, O. a kol., *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, s. 181-200. ISBN 978-80-7367-502-8.
35. MICHAJLUKOVÁ, A., 2022. Jak budovat pozitivní vztah s dětmi. *Šance dětem* [online]. [cit. 2023-01-24]. ISSN 1805-8876. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/jak-budovat-pozitivni-vztah-s-detmi>
36. MIKULKOVÁ, M., 2021. *Hlavu vzhůru po rozvodu?!: cesta k fungujícímu rodičovskému týmu*. Praha: Grada Publishing, 232 s. ISBN 978-80-271-1702-4.
37. MYNÁŘ, M., 2013. Já a rodič: dynamika vztahu. *Psychologie.cz* [online]. [cit.2023-01-24]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/ja-rodic-dynamika-vztahu/>
38. Naše rovnováha z.s., 2019. *Kolibřík* [online]. Cochemský model v ČR (o cochemské praxi si s Markétou Novákovou povídala Petra Jurásková Macková). Český Těšín: Naše rovnováha, z.s., 2019, č. 2, str. 12. [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: https://www.cochem.cz/wp-content/uploads/2021/09/kolibrik_2_2019_03.pdf.
39. NOVÁKOVÁ, M. a kol., 2020. *Aplikace cochemské praxe v soudním regionu Nový Jičín* [online]. 93 s. [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <https://www.msk.cz/assets/temata/eu/vystupni-material-cochem.pdf>
40. NOVÁKOVÁ, M. a kol., 2023. MANUÁL ETABLOVÁNÍ INTERDISCIPLINÁRNÍ SPOLUPRÁCE. *Cochem.cz* [online]. Praha [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.cochem.cz/wp-content/uploads/2021/09/MANUAL-final-cochem-bez-orez.pdf>

41. NOVÁKOVÁ, M. a MATOUŠEK O., 2017. Zájem dítěte v opatrovnickém sporu – Cochemská praxe. *E-psychologie* [online]. **11**(2), 71-77 [cit. 2022-12-28]. Dostupné z: https://e-psycholog.eu/pdf/novakova_matousek.pdf
42. NOVÁKOVÁ, M., 2019. *Metodika pro opatrovnické řízení cochemského typu: Komplexní péče o rodinu a děti v (po)rozvodové péči* [online]. Karviná: Akademický ústav Karviná, z.ú., 59 s. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.akademickyustav.cz/domains/akademickyustav.cz/wp-content/uploads/2019/10/metodika_opatrovnickeho_rizeni_cochemskeho_typu.pdf
43. NOVÁKOVÁ, M., 2020. *Metodika zavádění interdisciplinární spolupráce v opatrovnickém řízení ve věci úpravy poměrů dětí po rozvodu* [online]. Praha: Cochem.cz, 63 s. [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: https://www.cochem.cz/wp-content/uploads/2021/10/metodika_zavadeni_interdisciplinari_spoluprace.pdf
44. NOVÁKOVÁ, M., Círbusová M. a Piskořová I., 2020. *Proces etablování interdisciplinární spolupráce v opatrovnickém řízení* [online]. Karviná: Akademický ústav Karviná, z.ú., 47 s. [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: https://www.akademickyustav.cz/domains/akademickyustav.cz/wp-content/uploads/2020/06/proces_etablovani_interdiscinari_spoluprace_v_opatrovnickem_rizeni_METODIKA.pdf
45. Odbor statistiky obyvatelstva, 2022. *Český statistický úřad- vývoj obyvatelstva České republiky 2021* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2023-01-24]. ISBN 130069-22. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165591233/13006922.pdf>
46. PAZLAROVÁ H., 2016. Pohled pracovníků na dobrou praxi. In: MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H., *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, s. 84-113. ISBN 978-80-246-3336-7.

47. POLÁK, V., 2017. Seminář Cochem. In: *Youtube* [online]. [cit. 2023-04-16].
Dostupné
z: [https://www.youtube.com/watch?v=e7lr1srESZg&list=PLjrJyp83LMAPI6HBrY
M4Cg62pdvvo9mng](https://www.youtube.com/watch?v=e7lr1srESZg&list=PLjrJyp83LMAPI6HBrY M4Cg62pdvvo9mng)
48. POUPĚTOVÁ, Š., 2009. *Netrapte se po rozvodu: [právní rozvod a psychorozvod, děti rozvedených rodičů, nový vztah, nová rodina]*. Praha: Grada, 176 s. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2046-3.
49. RAMEŠOVÁ, M., 2019. *Mediátorství v sociální práci*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 58 s. ISBN 978-80-7394-735-4.
50. REICHEL, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 192 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.
51. ROGALEWICZOVÁ, R. a CIRBUSOVÁ, M., 2015. *COCHEMSKÁ PRAXE V ČESKÉ REPUBLICE: Sborník příspěvků z konference pořádané Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí 14. – 15. 5. 2015 v Brně* [online]. Brno: Tribun EU, 46 s. [cit. 2023-01-03]. ISBN 978-80-263-0999-4. Dostupné z: https://www.umpod.cz/documents/35829/52618/Cochemska_praxe_v_CR.pdf/e377e357-1d35-0369-7acb-14f3f6e9abf0?t=1636311553689
52. ROGALEWICZOVÁ, R., 2019. *Dítě v rodičovském konfliktu: jak zůstat dobrým rodičem i po rozchodu*. Praha: Leges, 288 s. ISBN 978-80-7502-342-1.
53. RUDOLPH, J. 2023. Väteraufbruch. *Cochem.cz – Zahraniční praxe* [online]. [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: [Vortrag_cdl_niedersachsen.de.cs.pdf](#)
54. RUDOLPH, J., 2005. „Cochemer Praxis“ – ein Handlungsmodell zur interdisziplinären Zusammenarbeit

- im Familienkonflikt. *Kindergefuehle* [online]. **2005**(5), 167-171 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <file:///C:/Users/karda/Desktop/Cochem%20Interview.pdf>
55. RUDOLPH, J., 2010. *Jsi moje dítě: Cochemská praxe: cesty k lidštějšímu rodinnému právu*. Praha: Magistrát Hlavního města Prahy, 77 s. ISBN 978-80-254-8250-6.
56. SMUTKOVÁ, L., 2007. *Sociální práce s rodinou*. Hradec Králové: Gaudeamus. 107 s. ISBN
57. SOBOTKOVÁ, I., 2007. *Psychologie rodiny*. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 176 s. ISBN 978-80-7367-250-8.
58. STAWARITSCH, A., 2018. Seriál: Cochemská praxe - „Cochemský model neumí řešit všechno, jedná se však o zásadní prevenci pro většinu rodinněprávních soudních sporů,“ říká Markéta Nováková . *Iurium* [online]. 2018 [cit. 2023-01-03]. ISSN 2694-9008. Dostupné z: <https://www.iurium.cz/2018/03/31/serial-cochemska-praxe-cochemsky-model-neumi-resit-vsechno-jedna-se-vsak-zasadni-prevenci-vetsinu-rodinnepravnych-soudnich-sporu-rika-marketa-novakova/>
59. ŠÍŠKOVÁ, T., 2016. *Průvodce rodinnou mediací*. Praha: Portál, 256 s. ISBN 978-80-262-1157-0.
60. TRÉLAÛN, B., 2005. *Překonávání konfliktů v rodině*. Praha: Portál, 144 s. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-717-8935-6.
61. UHOLYEVA, X., 2019. Rodina v situaci rozchodu rodičů z pohledu dítěte. *E-psychologie*, 13(1) [online]. 2019, **13**(1), 18-31 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: <https://doi.org/10.29364/epsy.336>

62. *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty* [online], 2016. 1991. [Praha]: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 156 s. ISBN 978-80-7421-120-1. Dostupné také z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/%C3%Amluva+o+pr%C3%A1vech+d%C3%ADt%C4%9Bte+%2B+Op%C4%8Dn%C3%AD+protokoly.pdf/c16c9289-c329-d088-1c1f-d8b7db3c26c1>
63. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů [online]. Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: [ustava.pdf \(usoud.cz\)](#)
64. WESTPHALOVÁ, L. et al., 2021. *Nástroje řešení rodičovských konfliktů*. Praha: Leges, 336 s. ISBN 978-7502-568-5.
65. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, 2012. [online]. [cit. 2023-04-20]. In: Sbíрка zákonů České republiky, částka 33, s. 1026-1368. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>
66. ZAKOUŘILOVÁ, E., 2017. Práce s rodinami v rozvodové situaci. *Sociální práce* [online]. (5), 1 [cit. 2022-12-05]. ISSN 805-885X. Dostupné z: <https://socialniprace.cz/online-clanky/prace-s-rodinami-v-rozvodove-situaci/j>

8. Seznam zkratk

OSPOD – Orgán sociálně právní ochrany dětí

9. Seznam schémat a tabulek

Schémata

Schéma č. 1 - Cochemská praxe z pohledu pracovníků

Schéma č. 2 - Aplikace cochemské praxe

Schéma č. 3 - Role OSPODu a neziskových organizací v cochemské praxi.

Schéma č. 4 - Zkušenosti s cochemskou praxí

Schéma č. 5 - Spolupráce subjektů

Schéma č. 6 - Názor na cochemskou praxi

Schéma č. 7 - Bariéry v procesu

Schéma č. 8 - Seznámení s cochemskou praxí

Tabulky

Tabulka č. 1 – Charakteristika komunikačních partnerů

Tabulka č. 2 – Aplikace cochemské praxe v Jihočeském kraji

10. Přílohy

Příloha č. 1 – Scénář polostrukturovaného rozhovoru (v případě aplikace prvků či cochemské praxe)

Výzkumná otázka: Jaké jsou zkušenosti s využíváním cochemské praxe v Jihočeském kraji?

- **Slyšel/a jste někdy o termínu cochemské praxe? Pokud ano, můžete mi krátce popsat o co jde?**
- **Máte nějaké zkušenosti s tímto modelem?**
 - Pokud ano – Popište prosím jaké.
- **Jste zapojení do procesu cochemské praxe?**
 - Pokud ano
 - Popište mi prosím, Váš způsob zapojení.
 - Jak dlouho jste zapojení?
 - Přibližně na kolik případů jste aplikovali cochemský model?
 - Kde jste získali znalosti o cochemské praxi?
 - Dle čeho se řídíte při postupu?
 - Kdo všechno z Vašich kolegů je zapojen?
 - S jakými dalšími odborníky spolupracujete?
 - Jaká je kvalita komunikace v rámci interdisciplinárního týmu?

Výzkumná otázka: Jaký postoj ke cochemské praxi mají sociální pracovníci OSPOD a neziskových organizací v Jihočeském kraji?

- **Co si myslíte o tomto způsobu řešení rozvodové situace? – Tedy o cochemské praxi?**
- **V čem může být tato praxe přínosná v rámci rozvodového procesu?**
- **Jaká vidíte negativa v tomto modelu?**

Výzkumná otázka: Jaké faktory ovlivňují využívání cochemské praxe v Jihočeském kraji?

- **Co pomáhá při realizaci tohoto modelu?**
- **S jakými bariérami se potkáváte v rámci procesu?**
- **Co si myslíte, že dále ovlivňuje realizaci cochemské praxe v Jihočeském kraji?**

Příloha č. 2 – Scénář polostrukturovaného rozhovoru (v případě nevyužívání cochemské praxe)

Výzkumná otázka: Jaké jsou zkušenosti s využíváním cochemské praxe v Jihočeském kraji?

- **Slyšel/a jste někdy o termínu cochemské praxe? Pokud ano, můžete mi krátce popsat o co jde?**
- **Máte nějaké zkušenosti s tímto modelem?**
 - o **Pokud ne** – Z jakého důvodu nejste do této praxe zapojeni?

Výzkumná otázka: Jaký postoj ke cochemské praxi mají sociální pracovníci OSPOD a neziskových organizací v Jihočeském kraji?

- **Co si myslíte o tomto způsobu řešení rozvodové situace? – Tedy o cochemské praxi?**
- **V čem může být tato praxe přínosná v rámci rozvodového procesu?**
- **Jaká vidíte negativa v tomto modelu?**

Příloha č. 3 – Informovaný souhlas

Informovaný souhlas

Vážená paní, vážený pane,

obracím se na Vás s prosbou o spolupráci. V současné době zpracovávám závěrečnou práci, v rámci které provádím výzkum, jehož cílem je přiblížit cochemskou praxi v rámci sociální práce s rodinou a zjistit její využití v Jihočeském kraji. Výzkum bude probíhat pomocí polostrukturovaného rozhovoru, jehož délka bude přibližně 30 minut. Získaná data budou zpracována anonymně, aby nikde nebylo uvedeno Vaše jméno či jiné informace spojené s Vámi. V případě zájmu s Vámi mohu sdílet výsledky mého výzkumu.

Prohlášení

Prohlašuji, že souhlasím s účastí na výše uvedeném výzkumu. Studentka mne informovala o podstatě výzkumu a seznámil/a mne s cíli, metodami a postupy, které budou při výzkumu používány, stejně jako s výhodami a riziky, které pro mne z účasti na výzkumu vyplývají. Souhlasím s tím, že všechny získané údaje budou anonymně zpracovány a použity pro účely vypracování závěrečné práce studentky.

Měl/a jsem možnost si vše řádně, v klidu a v dostatečně poskytnutém čase zvážit. Měl/a jsem možnost se studentky zeptat na vše pro mne podstatné a potřebné. Na tyto dotazy jsem dostal/a jasnou a srozumitelnou odpověď.

Prohlašuji, že beru na vědomí informace obsažené v tomto informovaném souhlasu a souhlasím se zpracováním osobních a citlivých údajů účastníka výzkumu v rozsahu, způsobem a za účelem specifikovaným v tomto informovaném souhlasu.

Vyplněním tohoto dotazníku souhlasím s účastí ve výše uvedeném výzkumu.

Jméno, příjmení: _____

V _____ dne _____

Podpis účastníka výzkumu:

Podpis studenta: